

GRUDA

VSEBINA:

Vinko Bitenc: Spominski sonet. — Vinko Bitenc: Bajtarjeva hči. — Jože Bradač: Razbijmo stroje. — Ivan Albrecht: Popotnik. — Ernest Tiran: Hlapec Jurca. — Franc Gerželj: Vseslovanski kongres kmetijske mladine v Bratislavi. — Krista Jazbinšek: Jutro. — Jože Lavrič: Spomini iz ujetništva. — Poskusi iz naših vrst. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Dopisi — Uganke. — Listnica uredništva.

*

Celoletna naročnina za „Grudo“ znaša Din 30'—
Za dijake in vojake Din 20'— V podrobni prodaji posamezna številka Din 3'—

Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 13.440.

*

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Pražakova 8/l.

*

Urejuje: France Gerželj, Kolodvorska ulica 7
Telefon 32-59

*

Gostilna pri „Slepem Janezu“

se priporoča

Na cesti Ljubljana - Št. Vid

Redna tramvajska zveza

Za naš

naj se kupujejo naši domači proizvodi:

prašek za pecivo, vanilin - sladkor, rumenilo in pudring praški znamke »ADRIA«.

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtačnike, zapestnice itd. Pere, suši, munga in lika tovarna

JOS. REICH, Ljubljana

ERJAVEC FRANC

trgovina usnja - Ljubljana, Stari trg 11

Stalna zaloga tu- in inozemskega usnja po najugodnejših cenah. Zaloga kopit, vseh čevljarskih potrebščin, prvovrstna turistovska mast. Spec. izdelovanje gornjih delov

Priporoča se modna trgovina

T. EGER LJUBLJANA

Sv. Petra cesta števil. 2

Najboljši

v materijalu

in

lepih opremah

so edino

Adler in Gritzner

šivalni stroji in kolesa za dom in obrt, pletilni švicarski stroji

Dubied

Ugodni plačilni pogoji — pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc,

Ljubljana

Sveže meso

Goveje, telečje, prešičje in razni mesni izdelki

Janko Zevnik

Ljubljana, Dunajska cesta 41

Kupuje vse vrste živino in prešiče

Anton Železnik

izdelovatelj harmonik

Vrhnika

Nudi harmonike po najnižjih cenah ter popravlja in uglašuje vsa v to stroko spadajoča dela. — Delo točno, solidno in trpežno!

Poravnajte naročnino „Grude“

Priporočam svojo z najmodernejšimi stroji opremljeno

knjigoveznicu in črtalnico
trgovskih knjig

Sprejemam v delo vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela

Anton Janežič,

knjigoveznica in črtalnica trg. knjig

Ljubljana,

Florjanska ulica števil. 14

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna, t. j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa poyspešuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izborna učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

POZOR!

Fantje in dekleta!

Pri nakupu Vaših potrebščin se Vam priporoča domače podjetje

JANKO ČEŠNIK

Lingarjeva ul.

Ljubljana

Stritarjeva ul.

Za fante!

Velika izbira črnega in modnega kamgarna, ševiota za obleke. Črno, sivo in modno sukno za zimske sukne in sukniče. Loden za obleke in pelerine.

Za dekleta!

Velika izbira novosti za obleke in kostume. Modno blago, pliš, žamet za plašče. Perilni modni žamet porhet za obleke. Največja izbira volnenih rut.

Cene zanesljive. Občeznana poštenost podjetja in poslovanja.

Mehanična delavnica

za pletilne, šivalne in pisalne stroje. Na zalogi posamezni deli za stroje — po nizkih cenah.

Grgurevič Miroslav, Ljubljana, Križevniška ulica 7.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

9.

SEPTEMBER 1932

IX.

Vinko Bitenc:

Spominski sonet.

(Preminuli urednici „Grude“.)

Moč dela Tvojega je noč objela,
A vendar nisi glave še klonila:
Roke tresoče vdano si sklenila
In znova pesem rodnih tal zapela.

Jokala nisi, v sonce si verjela,
Idej bogastvo v duši si nosila;
Največjo radost v srcu si čutila
Ob žrtveniku narodnega dela.

Vesoljni svet preraja zdaj mladina,
Akordi novi vsepovsod donijo,
Ker sila mlada ne plaši se truda;

Odkar Te ni, le naša bolečina
Veselja nam oznanja melodijo:
Imena Tvojega spomin je — Gruda!

Bajtarjeva hči

Zgodba kmetskega dekleta. (Dalje.)

„Na kakšna pota?“

„Molči, ne izgovarjaj se! Kaj sta imela z Anžetovo Ančko?“

Tone je prebledel, takoj nato pa zardel do ušes.

„Rad jo imam, to je vse. In tega mi ne more nihče ubraniti.“

„Tako?“ se je razburil oče. „Jaz ti bom ubranil, tvoj oče! Knjige imej rad, smrkavec, ne pa babe! Ko sem bil jaz v tvojih letih, bi kmalu ne vedel, da sta dva spola na svetu.“

Tone je sedel kakor na trnju. S prepadlim obrazom je zrl na mizo.

„Pa to še ni vse,“ je nadaljeval oče. „Večkrat sem te opominjal, vedel sem, da laziš za Ančko, za vse tvoje skrivne pohode o božiču sem vedel, toda kaj takšnega si nisem mogel predstavljati. Lepo stvar si napravil, vša vas že govori o Ančki!“

Tone je planil.

„Kaj je z Ančko?!“

„No, no, le miren bodi! Doma v bajti čepi in objukuje svoj greh in — tvoj!“

Tone je strmel v očeta s široko odprtimi očmi. Znoj mu je oblival čelo. Spoznal je, da pred očetom ne more skrivati ničesar več. Vendar tega ni pričakoval, da bo ena sama ljubezenska noč, v kateri se je predaleč spozabil, postala tako usodna zanj in za Ančko.

Povesil je oči in molčal.

„Torej si res ti?!“

Tone je prikimal.

Mrkona bi kmalu vrglo s stola. Slutil je in zato skušal sina. A v srcu je bil prepričan, da je Tone mogoče vendarle nedolžen.

„Lepega sina imam!“ je zavzdihnil ves pobit.

Oba sta zastrmela predse, nobeden ni izpregovoril.

Tone se je vzdignil.

„Jaz grem!“

Oče ga je potisnil nazaj na stol.

„Kam? Počakaj, da se zgovoriva do konca! Če si bil za greh dovolj pogumen, boš tudi za pokoro. Pomisli, kaj bo v šoli, če zvedo! Dobro pri vsem je še to, da po vasi ne govorijo o tebi kot grešniku, temveč o Lojzetu.“

„To ni res!“

„Na žalost, da ni! A ljudje planejo na besedo kakor pes na kost. Zdaj jih nobeden ne prepriča, da je Lojze nedolžen. Poslušaj, kar ti zdaj povem. Drugega izhoda ne najdem. Ančki plačam večjo vsoto, da bo tiho in te ne bo opravljala. Lojze je itak v Ameriki. Ti pa mi obljubi, da od danes pustiš dekleta v miru in pojdeš jeseni v semenišče. To so moje zad-

nje besede. Če nočeš — pripiši posledice samemu sebi. Ne spoznam te več za svojega sina."

Tone je skoro zajokal.

"To je kruto, oče! Ančka ni taka, kakor mislite! Poznam jo! Nikoli ne bo sprejela denarja!"

Mrkon se je komaj premagoval od jeze in razburjenosti. Če bi ne bila v gostilni, bi Tone gotovo čutil njegovo roko.

"Dobro, ti me ne ubogaš. Zapomni si, fant, hudo boš obžaloval svojo nepremišljenost!"

"Ne morem drugače, ker, ker — imam srce! Drugi ga pa nimate! In tudi, če bi — ne, ni mogoče! Jaz moram govoriti z Ančko!"

Pograbil je suknjo in klobuk ter zbežal iz gostilne.

XII.

Tiha pomladna noč je bdela nad Podgoro. Lune ni bilo, a zvezde so mežikale na modrem, jasnem nebu, kakor bi si prizadevale uganiti skrivnosti vasi, ki spi pod njimi. Zemlja je opojno dišala, gorki vetri so se igrali z vrhovi dreves, polja so puhtela in hrepenela po oploditvi.

Anžetovi bajti se je približala sloka moška postava. Postala je na oglu stopila za hišo in potrkala na temno okno. Enkrat, dvakrat, trikrat — a v bajti se ni nič zganilo. Moški — bil je Tone — je potrkal še enkrat.

"Ančka, odpri, jaz sem, Tone!"

Ančka ni spala. Kako bi neki! Od samih skrbi jo je bolela glava. Slišala je že prvo trkanje na okno, pa je mislila, da udarja veja drevesa ob steklo. Ko je zaslišala glas, je planila iz postelje vsa prestrašena.

"Kdo je?"

"Jaz, Ančka! Odpri!"

Spoznala je glas.

"Tone?!"

Prižgala je luč, se oblekla in šla odpirat vežna vrata.

"Jezus Marija, kaj pa je tebe prineslo, Tone?"

"Ančka, je to mogoče?" je bila Tonetova prva beseda.

Ančka je zajokala in naslonila glavo na njegovo ramo. Objel jo je in poljubil.

"Nisem več zdržal v mestu. Odpravil sem se v mraku in prišel peš do tu. Gospodinja nič ne ve. Zjutraj moram v šolo. Bog ne daj, da bi naši izvedeli!"

Sesedel se je izmučen na stol. Ančka je šla zapirat okno. V zvoniku pri fari se je sprožila ura, Ančka je naštela enajst. Zaprla je okno in ga zagrnila.

"Prejšni teden je bil oče pri meni," je govoril Tone. Silno je bil slabe volje in me ošteval. Pravil je tudi nekaj o Lojzetu. Ančka, ali je kaj resnice na tem?"

„Saj veš, da ne,“ ga je odkritosrčno pogledala Ančka. „Česa vse zlobni jeziki ne spletejo! In če sem tiho in trpim obrekovanje, češ da sem se pečala z Lojzetom, delam to le zaradi tebe, Tone! Tvoje ime naj ostane nedotaknjeno!“

„Kako si dobra, Ančka!“ ji je Tone stisnil roko, „ali, zakaj nisem sam svoj! Nikogar bi se ne bal, vsakemu bi povedal resnico v obraz. Tako pa! Zakaj ta bojzljivost in malodušnost v meni?!“

Skočil je pokonci, objel Ančko in zaklical:

„Ančka veš kaj? Vse vezi pretrgam z domom, z vasjo, z vsemi skupaj, zakričal bom pred vsem svetom, da si ti moja, edina, da bo dete, ki ga nosiš pod srcem, samo moje in tvoje! V mesto pojdeva za vedno, se bova že kako preživela. Ti boš šivala, jaz bom dokončal študije. Ančka, ali ne?“

Solze so ji polzele po licih. Njene sanje mladosti, sanje, ki so ji lajšale dušo v najtežjih dnevih gorja in obupa, te sanje postajajo v Tonetovih ustih resnica! In vendar se ne bodo nikdar uresničile!

Ančka se je nalahno izvila iz objema.

„Tone, nekaj ti moram povedati. Najbridkejše, kar sem kdaj povedala v življenju. Vsak dan sem se pripravljala, da bi ti napisala pismo. Pa sem mislila: saj tako odidem kmalu v mesto, bom pa tam govorila s teboj.

No, zdaj si pa prišel sam . . .“

„Zakaj pa v mesto, Ančka?“

„Tu se ne morem več trpeti, zdi se mi, da me vsa Podgora prezira. Pa tudi ni več hajta moja. Krčmarjeva je. Očetovi dolgovi so mi jo požrli. Saj zdaj je vseeno. K materini sorodnici grem v Ljubljano. Hišnica je v neki visoki palači. Poglej, kako prazno je po sobi. Skoro vse sem že razprodala. Stroje mi je že odpeljal Anžonov hlapec v mesto. Tone, ti ne veš, kako mi je hudo! V tej hišici sem se rodila, tu sem preživela otroška leta, tako dragi spomini ležijo tu vsepovsod — pa moram iti!“

Tone si je bil zagrebel glavo v dlani in pritajeno ihtel.

„In tega sem kriv — jaz, Ančka!“

Ančka bi bila najraje na glas zakričala od bolesti.

Pa se je premagala. Pobožala je Toneta po laseh.

„Bodi moč, Tone! Oba sva kriva, ljubezen in vroča kri. Poslušaj! V nedeljo so brli vaš oče pri meni!“

Tone je dvignil glavo.

„Oče? Po kaj pa so prišli?“

„Zavoljo tebe. Ti ne veš, kako je bilo. Prosili so me in rotili, naj te pustim pri miru, naj se ne brigam več zate. Skrbeli da bodo za otroka, samo molčim naj in naj ne pripovedujem nikomur, kdo je njegov oče. Celo denar so mi hoteli odšteti! Takrat me je pa pograbilo. Vsa kri mi je šinila v glavo. Ne, sem dejala, plačevati si pa ne pustim svoje ljubezni! Zahtevajte karkoli od mene, samo tega ne. Za svojega otroka bom že sama skrbela. — In potem so me opozarjali oče, da nasprotujem samemu Bogu, če se ti ne odrečem, ker so te zaobljubili nekoč, da postaneš duhovnik.

Obljubila sem jim vse. Nenadoma so zahtevali, naj svoje obljube tudi s prisego potrdim. Bojevala sem se sama s seboj. Končno sem se odločila in — „In?! Tone jo je zgrabil za roke. Kakor mučenica se mu je zdela. „— in jaz sem prisegla . . .“ je končala Ančka in si zakrila obraz z rokami.

Tone je spustil njeno roko. Kakor kip je obstal na mettu. Lica so mu bila bleda, upadla, preko njih sta zdrknili dve solzi iz oči.

„Torej vse končano . . .?“

„Vse, Tone. Jaz sem že prebolela. Ves teden sem se mučila, vse noči prebdela v joku. Zdaj sem mirna. Tone, tudi ti moraš preboleti, pozabiti. Saj je mogoče res bolje tako, kakor želijo oče. Brez očetovega in materinega blagoslova pa bi midva ne bila srečna.“

Stopila je k njemu.

„Ne zameri mi, Tone. Pomisli: žrtvovala sem svojo srečo samo zato, da boš ti srečen, ker sem te tako ljubila. A spomin na ljubezen bo ostal vedno v mojem srcu. Glej, preprosto kmetsko dekle sem, hči vaškega bajtarja. Nisem študirana, kakor ti. Toda vedno rada prebiram knjige. Iz teh sem se mnogo naučila. Mogoče tudi to, da sem imela dovolj moči, pokopati svoje najlepše sanje življenja . . .“

Tone se je nenadoma bridko nasmehnil.

„Jaz naj bom srečen brez tebe, Ančka? Nikoli! Če oče misli tako, se moti! Dobro! Pozabil bom nate, na vso ljubezen. Toda v lemenat vendar ne pojdem!

„Tega ne smeš storiti, Tone! Pomisli na mater, na očeta!“

„Ah, kaj! Če so mi ukradli tebe, ne smejo mi ukrasti tudi življenja! Zbogom, Ančka! Grem, kmalu se bo pričelo daniti. Samo nekaj te prosim: pazi na otroka!“ Iskreno jo je objel in poljubil.

Lesena vrata so zaškripala, Tonetova postava je utonila v meglo. Na vasi so se oglašali petelin.

Ančka se je oblečena vrgla na posteljo, krčevit jok je pretresal njeno izmučeno telo.

XIII.

Po ljubljanskih ulicah se je vlačila jesenska megla. Vsekrižem so hiteli ljudje, vozovi, avtomobili. Vmes vrišč, drdranje, glasovi avtomobilskih tromb zvončkanje cestne železnice, smeh in govorenje mimoidočih. Izložbena okna trgovin so bila motna, rosna od megle. Luči v njih kakor vešče. Čim bolj se je mračilo, tem gostejša je postajala megla. Ob pločnikih so se vžigale cestne svetiljke. Brlele so v megleni kopreni kakor svetlikajoče se kresnice nad daljnim močvirjem.

Ančka je počasi stopala po široki ulici, zavita v obnošen plašč. Lica so ji bila upadla, bleda, okrog posinelih ustnic je krožil trpeč izraz. Nič več ni bilo tistega vročega ognja v njenih velikih, sanjavih očeh. Bile so globoko udrte, ugasle. Žalostno so se ozirale po ljudeh, ki so hodili mimo Ančke. Toda obrazi teh ljudi so bili prav tako dolgočasni, pusti, neveseli,

kakor megla sama. Nikjer ni bilo toplega pogleda za Ančko, ne prijaznih oči, ne veselega obraza. Sama sredi teh tujih ljudi, brez sredstev, brez službe.

Pred šestimi tedni se je vrnila iz bolnice, vsa potrta, z ubito dušo, toda — brez deteta! Toliko trpljenja, gorja, samozatajevanja in obrekanja je morala prestati, a za koga? Če bi otrok živel, bi vedela, zakaj je trpela in doprinašala žrtve. Tako pa ne ve, zakaj! Samo za tiste ure ljubezni? Ah da, ljubezen! Tone jo je prišel obiskat v bolnico, da bi videl otroka, kakor je rekel. Ko je zvedel, da je dete umrlo, ga ni bilo več! No saj je Ančka sama hotela, naj se ne meni več zanjo, toda vendar jo je bolela Tonetova sebičnost! Vsaj požrtvovalnejšega bi se lahko izkazal! Pa Ančka se ni hudovala nanj. Globoko v svojem srcu ga je še vedno — ljubila.

Detje je živelo samo nekaj ur. Ni bilo zmožno življenja, materina žalost in trpljenje v mesecih nosečnosti sta ga pogubila. Prve dni se Ančka ni dala utolažiti. Pozneje se je udala v usodo. Saj udarcev je bila že itak vajena.

Denar od pohištva in drugih stvari, ki jih je prodala, ji je že docela pošel. Hišnica, materina sorodnica, je bila v večnih denarnih stiskah. Imela je kopicco otrok, razen najstarejšega so bili še vsi nepreskrbljeni, mož njen pa brez službe. Ančka je pomagala, dajala je denar za živež in obleko, dokler je kaj imela. Ko pa ni bilo več, je postala hišnica neprijazna in osorna napram Ančki.

Iz bolnice prišedši Ančki je dejala:

„Zdaj pa ne moreš biti več pri nas. Poišči si kakšno službo!“ Ančka jo je toliko preprosila, da je smela vsaj prenočevati pri hišnikovih. Preživljala se je z borimi dinarji, ki jih je dobivala od bolniške blagajne. A dela, službe ni bilo. Oba stroja, šivalni in pletilni, sta zaprašena počivala pri hišnici. Vse dni je Ančka blodila po mestu, iz veže v vežo, od enih vrat do drugih, toda povsod je slišala isto: slabi časi, ni denarja, brezposelnost. Tudi na borzi dela so ji tako povedali. Brezposelnost! Od te besede, ki jo je Ančka čula neštetokrat na dan, jo je že bolela glava.

Mislila je že, da bi se vrnila v domačo vas. Toda kaj naj počne tam? Doma nima več, oholi krčmar je znabiti že prezidal bajto v gosposko vilo za izletnike. Srce jo je zbolelo pri spominu na dom. In pri fari je pokopan njen oče, njena mati! Na praznik Vseh svetih se bo peljala na grob starišev. Kupila bo rože in se bo odpravila. V mraku, da jo nihče od Podgorčanov ne bo opazil.

Zvečerilo se je. Ančka je prispela do konca ulice, v bližino kolodvora. Zavila je po široki cesti na desno, nato pa krenila v drugo, ozko ulico, da bi po nji dospela nazaj v mesto.

Prišla je mimo kavarne. Visoka okna so bila močno razsvetljena in zagrnjena. Lepo mora biti za temi okni, je pomislila Ančka. Še nikoli ni bila v kavarni. Vedela pa je, da imajo tam najrazličnejše časopise za čitanje. Kaj, če bi šla noter? Mogoče najde med njimi kako primerno službo! In bela kava bi se ji tako prilegla!

Prijela je za medeno kljuko, odprla vrata in vstopila. Svetle luči so ji jemale vid. Oči gostov so se ozrle vanjo. Nerodno ji je bilo, zardela je. Sedla je k mizici v kotu. Priplesal je mlad črno oblečen natakak.

„Želite prosim?“

„Belo kavo in kruh“, je naročila Ančka s skromnim boječim glasom.

„Prosim!“ Natakak je odbrzel. Čez nekaj minut se je kadila na mizi pred Ančko vroča kava. V svetli taci pa je bilo naloženo najrazličnejše rumeno pecivo.

S slastjo je Ančka popila kavo in prigrizovala zraven pecivo. Lica so ji zagorela, kakor ognjene rože. Lagodnost na mehkem sedežu in prijetna toplota v kavarniški sobi sta ji pričarali na obraz neko tiho zadovoljnost. Svetloba električnih žarnic ji je ublažila trpke poteze okrog ustnic in oči, ki so zažarele v čudni milini. Vsa pojava Ančkina je postala lepša in mi-kavnejša, kakor kdaj prej.

Ančka se je ozirala, kje bi dobila kak časopis.

Pri sosednji hiši je sedel lepo oblečen gospod z upogujenim nosom in z majhnimi, lokavimi očmi, ki so neprenehamo švigale po kavarni. Takoj je uganil Ančkine misli. Vljudno ji je pomolil časopis, ki ga je držal pred seboj, preko mize in se prijazno nasmehnil.

„Prosim, gospodična, izvolite! je dejal v hrvaškem jeziku.

Ančka se je prijazno zahvalila in vzela časopis.

„Samo radi službe bi rada pogledala,“ je pripomnila preprosto.

Zdaj pa je postal tuji gospod naravnost uslužen. Pristopil je k Ančkini mizi, prosil za dovoljenje in prisedel.

(Dalje prihodnjilč.)

Žanjice-tekmovalke, članice agilnega „Društva kmetjskih fantov in deklet“ iz Gamelj, ki je priredilo 24. julija zelo uspelo tekmo žanjic.

Jože Bradač:

Razbijmo stroje!

Slutiti začenjamo, da ne stojimo samo v svetovni gospodarski krizi, ampak tudi v krizi današnjega gospodarskega reda sploh. Spoznali smo, da silna nadprodukcija dobrin ni napravila človeštva zadovoljnega, srečnejšega, ampak nasprotno, pahnila ga je v bedo. Doživeli smo čudo, da mora človeštvo stradati, ker pridelala preveč žita in hoditi mora razcapano, ker izdeluje preveč obleke in obutve. V razgovorih o tem čujemo vedno pogosteje tudi od povsem resnih ljudi zabavljati nad tehniko, nad stroji. Tehnika je rodila nadprodukcijo, pravijo, in vzela človeštvu delo, strla njegovo kupno moč in tako izpodbila ravnotežje med produkcijo in potrošnjo. Ubila je človeku tudi veselje do dela, kar je najhujše. Brezdvoma je tehnika človeku zato sovražna in njegovi kulturi škodljiva.

Gotovo govorijo o tehniki tako le ljudje, ki o bistvu tehnike niso na jasnem. Kaj pa je tehnika? S par besedami je tehnika umetnost za izdelovanje orodja. Torej vse kar tehnika izdelava je orodje. — Motor je orodje za premikanje voza, radioaparati so orodje za prenašanje petja, predavanja in drugih reči, ravnotako kakor je sekira orodje za sekanje. Po tej ugotovitvi lahko brez skrbi trdimo, da je umetnost izdelovanja orodja (tehnika) tista prva in najstarejša umetnost, ki je dala zemljo v oblast človeku. Bila je podlaga vsaki človeški kulturi. Ta umetnost pa naj bo naenkrat kulturi sovražna? Zakaj pa — kako je to mogoče? Ali zato, ker je orodje sekira bilo le iz enega, največ dveh kosov, orodje motor pa sestoji iz mnogih posameznih delov? Druge bistvene razlike ni.

Tehnika je dala človeku sekiro, ki jo je uporabljal n. pr. za obdelavo lesa, za lov, za boj proti sovražnikom. Danes ima človeštvo tudi orodje kinoaparati, ki ga uporablja enkrat n. pr. za znanstveno podučevanje, drugič za moralno vzgojo, ali pa za moralno otopenost naroda. Vse leži torej na človeku, ki zahteva od tehnike takih in takih strojev ter jih tako in tako uporablja. Tehnika jih samo da, in sicer take, kakršna se od nje zahteva.

Očitki ne padajo direktno na tehniko, ampak na njen učinek. Tak porazen učinek pa je mogla dati le zloraba izboljšane in zvišane izdelave orodja — zloraba novodobne tehnike — in to je, kar ogroža naš kulturni obstoj. Prvič zato, ker se stroje, ki so uporabni za razne cilje, uporablja za kulturi škodljiva in sovražna dela. Drugič zato, ker se zahteva od tehnike strojev, ki v masah ugonablajo človeštvo tako telesno kot duševno.

Zloraba tehnike je vrgla človeštvo v suženstvo in bedo, kar je mogel predvidevati včasih samo genij, danes pa smo si o tem menda že vsi na jasnem. Mislili smo, da bo povečana proizvodnja in pocenitev izdelkov ter pridelkov blagoslov za vesoljno človeštvo v obliki skrajšanega delovnega časa in opustitve najtežjega telesnega dela. To upanje nas je razočaralo. Odgovorni faktorji, ki so usmerjali razvoj tehnike, so dosegli s svojim sistemom na eni strani silno produkcijo, kapaciteto strojev in prenapolnjenje

zalog — na drugi strani pa so vzeli ogromni masi zaslužek in kruh. Ta masa sedaj dobesedno umira od gladu ob prepolnih skledah. Če bo radi tega zbesnela — kdo bo kriv in kdo se bo temu čudil. — Načrt ki je bil teoretično tako enostaven, se je izkazal, da je fundamentalno napačen. Treba novega — pravega.

Po vpeljavi prvih pletilnih in tkalnih strojev so delavci v Angliji te stroje razbili iz strahu pred izgubo zaslužka. L. 1905 so delavci v Savoni pri Genovi iz istega vzroka preprečili uporabo naprave za razkladanje drv. Ne dolgo potem pa so delavci v francoskem pristanišču Le Havre združeni nabavili tako napravo. Dohodki so se stekali v društveno blagajno in dobiček razdeljeval med delavce.

Problem je teoretično zelo enostaven. Oglejmo si ga. Mislimo si skupino desetih ljudi-delavcev. Ti izdelujejo z ročnim delom gotov izdelek in sicer 100 komadov dnevno. Naenkrat pa jim ponudi nekdo stroj, ki izdelava 130 takih komadov dnevno in sta pri tem potrebna le dva človeka. Delavci si ta stroj nabavijo in delajo s strojem izmenoma vsak 2 uri dnevno. Delali bi le eno petino prejšnjega časa (če so prej delali 10 ur) in zaslužili bi ravno toliko, njihov gospodarski položaj se torej ne bi poslabšal. Povdariti je treba tudi, da dveurno zaposlenje pri stroju ne bi povzročilo duševne otopelosti, pa če bi bilo tako monotono in naporno. Višja proizvodnja bi krila obresti obratne in nabavne stroške stroja.

Prenos tega teoretičnega primera v življenje pa nam da čisto drugačno sliko. V današnjem kapitalistično - gospodarskem sistemu ustvari namreč delniško (akcijsko) družbo skupina ljudi, ki se je združila za nabavo in obratovanje producerskega aparata. Razlika med prejšnjim primerom je v tem, da si delničarji, člani družbe ne razdele dela pri strojih, ampak najamejo delavce za plačo. Gospodarskega učinka ta stvar ne spremeni nič. Večina predvojnih akcijskih družb je izkazovala povprečno 6% dividende (dobička), nekako le obresti za vloženi (investirani) kapital. Vsi drugi čisti dohodki so bili razdeljeni med delavce in uradnike v obliki plač. Temeljito skrajšanje delovnega časa pa je izostalo. Izostala je torej glavna prednost glavna korist, ki bi jo po teoriji morali pričakovati, ki pa ni bila dosežena.

Ne preiskujmo preobširno te napake. Pribijmo eno. Krivo je napačno grupiranje (organizacija) ljudi in ne tehnike. Tehnika je sicer nagromadila bogastva vseh vrst, prenapolnila vse zaloge, shrambe, ni pa kriva, da masa človeštva teh nakopičenih dobrot (pridelkov in izdelkov) ne more in ne sme uživati (konsumirati), dasi jih je silno potrebna. Tehnika je pogrnila mizo in napolnila skleda in lonca, ni pa kriva, da masa človeštva ne sme blizu, da ob polnih skledah strada. S stotinami primerov bi lahko potrdili to trditev.

Med tehniko in organizacijo grupe obstoja medsebojna odvisnost. Čim bolj je komplicirana tehnična produkcija aparata, tem dražja je njena nabava, tem različnejša je v načinu upravljanja in radi tega zahteva nujno čimvečjo organizirano grupo. Dokler je bilo orodje enostavno in je obstojalo le iz enega kosa (nož) je bilo prav, če je bil lastnik ena oseba. Ko se je potem

stvar sestojala iz več posameznih delov (motorji) je bilo prav, če so bile lastniki družbe. Vse to pa danes ne drži več. Tehnika daje danes že tako izpopolnjene in komplicirane stroje in producerske aparature, da ne bi smele biti lastnice istih maloštevilne družbe ali celo posamezniki, nego mnogoštevilne kmetsko-delavske zadruga. Te zadruga bi proizvajale toliko in tako dolgo, kolikoršna in dokler bi obstojala potreba po njenih produktih, ne pa samo tako dolgo, dokler donša mastne dobičke nekaterim posameznikom. Obratovati se bo moralo za potrebo in ne za dobiček, za celokupne interese človeštva in ne za razkošje posameznikov.

Da ne zaidemo predaleč. Vedno bolj komplicirano orodje, vedno silnejši stroji zahtevajo nujno tudi vedno bolj komplicirane organizacijske forme. Če torej nočemo nazaj k ročnemu delu nam pač ne ostane drugega, kot pripraviti vse za reformo gospodarskega reda in se tega vprašanja pošteno lotiti ter tako izvesti socialno reformo današnjega družabnega reda, nikakor pa ne udrihati po tehniki in njenih strojih.

Tehnika se mora razvijati še naprej in ko bo tako popolna, da bo mogoče z njenimi stroji zadostiti človeškim eksistenčnim potrebam z dveurnim delom na dan, naj dela človek dve uri na dan, ostali čas naj porabi za družino, izobrazbo, šport in zabavo. Ustavimo smer današnjega razvoja tehnike, ki je pahnila človeštvo v suženjstvo in pripravimo ji novo smer. Tehnika mora postati človeku ono sredstvo, ki ga bo pripeljalo v udobje in zadovoljstvo. Tega glavnega vprašanja današnje dobe, današnje krize se mora zavedati vsa kmetska mladina in o tem premišljati. Iskati mora izhoda in rešitve v tem pravcu.

Ivan Albreht:

Popotnik.

Zidanica bela
vabi iz goric,
v zidanici beli
dvoje zalih lic.

Zidanica, dekle,
trtin sladki sok,
jaz pa sem popotnik,
vedno praznih rok.

Dobro je pri tebi:
trtin sok kipi,
nagelj usten tvojih
pred menoj rdi.

Luna ljubosumna
nama se smehlja,
okence zastriva,
da bova sama!

Nagelj usten vročih
meni, dekle, daj,
ko se sonce vzdrami,
ga dobiš nazaj.

Zidanica, dekle,
trtin rujni sok,
spet popotnik pojdem
dalje praznih rok.

Z mano za vodnika
pojde nagelj tvoj,
v zidanici beli
skriti srček moj.

Hlapec Jurca

Sredi izbe leži gospodar Gajšek in mu ni mar ne rož, ki so jih razstavili kroginkrog njega, ne sveč na vsako vstran vzglavja, ne žegnančka ob vznožju. Nepremično leži. Samo kadar pridejo ljudje kropit, dvigne čisto počasi, skoro nevidno levo veko in pogleda skozi špranjo na prišleca.

Zdaj je večer in vsi so že odšli. Okna so na stežaj odprta; kadar zapiha veter, zaplapolajo sveče in sence predmetov ob odru se sunkoma premaknejo. Tišina je v izbi. Dve sosedi sta s pretirano enoličnim glasom molili rožni venec; zdaj dremljeta ob klopi. Ena je s komolcem prevrnila kozarec pred seboj in namaka rokav v prelitem vinu. Tišina. Le tam zunaj od nekje daleč vesel odpev fantovske pesmi.

Sam je zdaj gospodar Gajšek. A še vedno gleda izpod leve veke, kot da bi se hotel prepričati, jeli vse v redu. Jurca ga vidi čisto razločno.

Jurca leži na peči v kotu, kot že vseh šestinštirideset let, odkar služi pri hiši. Hoteli so mu za nocoj postlati drugje; da ga ne bo strah. Ampak je bil nekoč, ko je bil še otrok, padel z lestve na glavo in je bil nekoliko zmešan in ga ni bilo strah. Gleda Jurca svojega mrtvega gospodarja in misli. Kaj, niti sam ne ve. Samo vroče mu je vedno bolj, čeprav je bil slekel že suknjič in odpel telovnik.

Računa. Ravno tistega leta, ko so umrli Henčov boter, je prišel k hiši. Še pri birmi ni bil takrat, ka-li. Pač; saj je bil menda že trinajst. Od takrat služi pri Gajšku. Zdaj jih je šesdeset, Bog ve, da ni medtem praznoval niti ure. Prej se je leseni koči reklo pri Gajšku, zdaj je zidana in visoka. Dve zimi sta vlačila les in kamenje in pesek vkup. Od tistihmal ga vsako jesen trga po kosteh. Potem je zidal Gajšek hram. Hlev. Kupil tretji par volov. Potem paruč. Šel v svate pripeljal mlado. Potem so bili otroči. Prvo je umrlo, še predno je bilo rojeno; druga je bila hči, tretji je od včeraj gospodar. Kmetijska šola in kolo in cigareta in ves svet narobe.

Dolgo misli Jurca.

Prej, ko ni bilo nič, je bil gospodar; zdaj je grunt pa gospodarja nima.

Čigav je zdaj ta grunt?

Drejčev, ki bo šel v bukvice gledat, kdaj bi se kosilo, kdaj oralo, kdaj vlačilo?! Čigav je zdaj ta grunt, misli Jurca. In kaj bo zdaj z njim.

Bukvic Jurca ne bo služil.

Vroča je peč, vedno bolj je vroča. S hodnim rokavom srajce si briše hlapec potne kaplje.

Čudno mu je. Naenkrat sovraži to hišo, ki je kakor otrok njegov.

„Jurca!“

Čisto malo se je premaknil gospodar Gajšek na odru, samo za majhno spoznanje je okrenil glavo proti Jurci.

„Jurca!“

„Kaj, gospodar?“

„Kaj boš sedaj, Jurca? Nikoli še ni bilo, da bi hlapec ukazoval in gospodar ubogal. Premlad je Drejc zate in ti prestar, da bi prosil.

Kam boš šel, Jurca?“

Jurca se zdrzne iz svojih misli, mraz mu spreleti kožo.

„Si ti, gospodar, rekel zdaj to besedo, ali mi jo je morda zašepetal hudič v srce?“ Po vsem životu se mu je razlil led.

Zleze Jurca s peči, ogrne si suknjič, natihem se splazi iz hiše. V hlev gre. Jutranji hlad mu hladi razbeljeno čelo. Hlev je zapahnen. Lahko bi odrinil drog pa ga ne. Obrne se na pojato. Skozi mesečino mežikajo zvezde: doline je še v megli. Jurca ne vidi ne megle ne zvezd.

Kaj je hotel na pojati. Prezgodaj je še, da bi polagal. Nasloni se na podboj pri vratih.

Gajška ni več.

Kam boš šel? Gajška ni več. In sam si rekel, da mladega ne boš služil. Ne bom.

Ko je bila ura, je prinesel gospodar kruha in piti; kaj boš sedaj?

Čigav je ta grunt, vprašam!

Kaj bi spraševal; dobro veš, da je Drejčev.

Ni Drejčev.

Bodi pameten, Jurca. Od hiše do hiše boš šel in prosil vbogajme.

In če grem. Ampak grunt ni njegov. Na Gajškovih žuljih je zrastel in na mojih. Zdaj Gajška ni več in gosposkih bukvic ne bom služil, sem rekel. Pošteno sem delal; ne bom prosil vbogajme. Mraz je Jurci. Zarije se v krmo. Misli. Vedno bolj je uporen. Nikamor ne grem. Grunt je moj. Pa če je stokrat zapisano, da je Drejčev, v mojem srcu je zapisano drugače. Kako bi mogel biti bolj moj kakor je. Saj je vseeno, čigav je. Ampak Drejc bi bil moral prositi, naj ostanem, ne jaz!

Pa ni. Ni ...

Že bo kmalu sinil na vzhodu prvi svit, ko je domislil Jurca do konca. Spleza po lestvi in gre na drugo stran, v listnico.

Prvi petelinji klic. Pa je še tema.

Dolgo se ozre proti hiši. Vse še spi. Seže v hlače, podrgne, počasi podtakne. Potem gre v hlev. Odklene živino, jo spusti po ogradi.

* * *

„Kristus, Marija! Gori! Gori! Na pomoč!“

Ljudje dero od vseh strani.

Od nekod se pojavita dva orožnika. Vkleneta Jurco. On pa gre skozi ljudi in nikogar ne vidi in nikogar ne sliši. Samo svoje vele roke gleda in star je in zdi se mu, da je lačen.

Tovariši naročajte razširjajte Grudo

Vseslovanski kongres kmetske mladine v Bratislavi

Sama zgodovina slovanskih narodov nam priča, da so ti narodi v različnih dobah različno sodelovali za dosego istega, ali pa vsaj podobnega si cilja. Enaka usoda, ko so slovanski narodi dolga stoletja živeli pod gospodstvom tujca in z brezprimernimi žrtvami in slovansko žilavostjo ohranjali svojo narodno in kulturno samobitnost, je še prav posebno tesno družila vse Slovane v veliko evropsko družino. Vse predvojno sodelovanje slovanskih narodov je predvsem slonelo na velikem cilju: streti tujčevo gospodstvo, si priboriti svobodo in v njej ustvariti samostojne države. Ta borba je velik del življenja in zgodovine vseh Slovanov. V tesnem sodelovanju, bratstvu in stremljenju za istim ciljem, je ta borba tudi zmagovito zaključila prav odrejeno poglavje slovanskega narodnega življenja. Ljudje pa, ki so to borbo vodili, so danes, ko imajo vsi slovanski narodi svoje lastne samostojne države, že ljudje starejše generacije, ki je v svoji dobi opravila veliko delo, sloneče na čisto narodnosti ideji in stremljenju po svobodi.

Po osvoboditvi in ustanovitvi lastnih narodnih držav, pa se je vse življenje nakako prevesilo z narodnostno-individualistične osnove na socialno družabno (slojno) osnovo. To prevrednotenje je miselnost in dejstvanje starejše generacije zaključilo, zrasla pa je na tej prelomnici današnja mlada generacija, ki se je prek starejše generacije povzpela iz ozkega kroga narodnega življenja na široko polje socialno družabnih in obče kulturnih razdalj in gledanj.

Prav zato se je nujno moralo vse sodelovanje slovanskih narodov postaviti na čisto novo podlago. Dasi je čustvovanje bratstva in pripadnosti k veliki slovanski družini ter velika jezikovna sorodnost še vedno trdna yez, je vendar praktično sodelovanje čisto drugačnega značaja, kar nam potrjujejo nešteti primeri iz socialnega in gospodarskega življenja posameznih slovanskih narodov.

Vsemu današnjemu sodelovanju slovanskih narodov pa daje še poseben odraz organizirano sodelovanje mlade kmetske generacije. Dejstvo, da je najštevilnejši sloj v vseh slovanskih narodih kmetski sloj, čigar socialno gospodarski interesi so domala povsod enaki, je prvi pogoj temu sodelovanju. Naloga pa, da je mogoče vse te interese pravilno in uspešno reševati le z organiziranim nastopom v celi človeški družbi, je vez, ki še posebno močno veže slovansko kmetsko mladino, kateri je današnja doba odkazala v Evropi posebno važno mesto.

Za ta enoten nastop se je slovanska kmetska mladina organizirala v „Svazu slovanske agrarne mladine“, ki je bil ustanovljen v septembru leta 1924 v Ljubljani. Takrat se je tudi vršil v Ljubljani mogočen I. kongres slovanske kmetske mladine, kjer so se ustvarili trdni temelji splošnemu sodelovanju kmetskega gibanja vseh slovanskih narodov. V Pragi in Poznanju sta se potem vršila II. in III. kongres „Svaza slovanske agrarne mladine“.

Letošnji IV. kongres pa se je vršil 14. in 15. avgusta v Bratislavi na Slovaškem. Slovaška prestolica, središče vsega slovaškega kulturnega in gospodarskega življenja, je v teh dneh praznično sprejela številno slovansko kmetско mladino, organizirano v posameznih vsedržavnih ali pokrajinskih kmetско-mladinskih organizacijah, ki so članice „Svaza slovanske agrarne mladine“. „Našo „Zvezo kmetских fantov in deklet“ sta na tem kongresu zastopala tov. dr. Janže Novak in France Gerželj; udeležila pa sta se kongresa tudi nar. poslanca Milan Mravlje in Karel Gajšek, tov. inž. Josip Tržan in inž. Stevo Račić iz Zagreba kot podpredsednik „Zveze slov. agr. ml.“

Pod predsedstvom Poljaka tov. Z. Zaleskega so prvi dan kongresa, ki se je vršil v krasnem Zemedelskem muzeju ob Donavi, razpravljali delegati posameznih organizacij o notranjih vprašanjih „Svaza“. Naslednjega dne pa je pričel kongres, katerega se je poleg delegatov udeležilo mnogo zastopnikov češkoslovaških kmetских organizacij in ostale bratislavske javnosti. Po otvoritvi kongresa in večih govorih, kjer se je naglašala misel in potreba čim tesnejšega sodelovanja slovanske kmetiske mladine, je v daljšem predavanju minister dr. Milan Hodža, orisal temeljne smernice slovanskega kmetiskega gibanja in njegove socialne-gospodarske politike ter naloge, ki jih ves današnji položaj v Evropi stavlja posebno slovanskim narodom. (Govor bomo ob priliki priobčili v „Grudi“). V splošnem navdušenju in slovanski kmetско mladinski vzajemnosti je bil zaključen prvi del kongresa.

Udeleženci kongresa zbrani pred Zemedelskim muzejem v Bratislavi; v sredi (X) minister dr. Milan Hodža.

V Spomin na ta kongres in kot znak skupnosti, je bila po zborovanju na Zvezdoslavovem trgu vsajena slovanska lipa. Ob tej svečanosti je za „Zvezo kmetских fantov in deklet“ govoril tov. dr. Janže Novak.

Vse intenzivno idejno in organizatorično delo je bilo osredotočeno v različnih komisijah: kulturni, socialni, dijaški, zemljedeljski in telesnovzgojni ter organizatorični. Po obširnih referatih in razgovorih je vsaka komisija

sestavila potrebno resolucijo kot smernico nadaljnega dela v sodelovanju slovanske kmetске mladine.

Po tem delu se je vršil drugi del kongresa, kjer so bile sprejete vse resolucije posameznih komisij. Pri volitvah, ki so nato sledile so bili v vodstvo „Svaza slovanske kmetске mladine“ izvoljeni kot predsednik Boleslav Babski (Poljska), I. podpredsednik P. Beljaški (Bolgarska), II. podpredsednik dr. Janže Novak (Jugoslavija), tajnik inž. Vaša (Češkoslovaška), v odboru je še po eden zastopnik vsake članice „Svaza sl. agr. ml.“, za „Zvezo kmet-skih fantov in deklet“ tov. France Gerželj. Ob tej priliki je bilo določeno, da se naslednji kongres vrši ali v Ljubljani, ali pa v Sofiji, če se na Bolgarskem politične razmere dotlej izboljšajo.

Praznik žetve v Vajnorah pri Bratislavi je zaključil IV. kongres slovanske kmetске mladine. Na tem prazniku je številno slovaško kmetско ljudstvo s sodelovanjem vseh delegatov slovanske kmetске mladine, mogočno manifestiralo za čast kmetskega dela in ugled kmetskega stanu, ter za tesno sodelovanje mlade kmetске generacije vseh slovanskih narodov.

Krista Jazbinšek:

Jutro.

Izza gore je vstajala
Krogla goreča;
Čez stvarstvo se sipala
Zarja blesteča.

Vztrepetala je rosa
V vrhah zelenih,
Zalesketala se
V solčnih pramenih . . .

In k nebu povzdignila sem
Srce drhteče,
In toplo posijal vanj
Žarek je sreče . . .

Vrli kosci in grabljice ter številno članstvo „Društev kmetskih fantov in deklet“ iz Središča in Sv. Bolfenka ob svojem tretjem prazniku, 14. avgusta.

Spomini iz ujetništva

Zbudil sem se popoldan okrog tretje ure. Nikogar ni bilo v sobi. Sedel sem na tla in se leno pretegnil. Globoko zehanje se mi je spremenilo v smeh, ko sem zapazil, da so mi fantje napravili med spanjem nekak mrtvaški oder. Oder je bil seveda posebne vrste. Okrog in okrog mojega ležišča so napravili iz zavitkov raznih cigaret pedenj visok okvir. Na vsaki strani glave je stala z rumom napolnjena čutara, ob vsakem boku pa se je stegovala vreča sladkorja, obložena s konzervami in prepečencem. Pri nogah je bil postavljen velik lonec, poln pristne tirolske črnine. Borova vejica je stala v njem na raspolago kropilcem, ki so se je morali pridno posluževati kar sem ugotovil po madežih na vrečah in obleki.

Skobacal sem se iz čudne rakve, da pogledam za tovariši. V kuhinji je bila praznična tišina. V veži je zbudil pozornost 100 literski sod. Odmašil sem ga. Napolnjen je bil z enako črnino kakor lonec-kropilnik v sobi. Tudi na vrtu in okrog hiše nisem naletel na nikogar, da bi vprašal, odkod toliko blagoslovljene vode.

Naenkrat začujem harmoniko. Urno jo uberem proti vasi. Nisem se zmotil. Vse, razen Ajstra in Krena, ki sta odšla z mesto, sem zagledal v družbi veselih vaških deklet. Videl sem takoj, da so vsi sijajno razporeženi.

Nudil se mi je krasen prizor. Garbus je vlekel harmoniko, Pretnar in Tavčar sta plesala z Olgo in Marijo. Vse ostale pa sta zabavala Papež in Puc, ki sta svojo zunanost prilagodila svojemu razporeženju. Na prsni sta imela pripete velike rdeče rože iz papirja. Papežu je visela po hrbtu dolga kita čebule, v rokah pa je držal drog, na katerem je plapolal velik črn predpasnik, menda žalna zastava za ranjko Avstrijo. Pucelj pa se je spremenil iz avstrijskega upornika v afriškega poglavarja. Namazan s sajami, je imel na glavi poveznjen star kovinast lonec, iz katerega je štrlelo iz lukenj perje vseh barv. Meč je predstavljala stara kosa, bisere in zobovje pobitih merjascev pa je predstavljal okrog vratu nasajen venec debele čebule. Taka sta počenjala vse mogoče neumnosti. Potrudila sta se zelo in storila vse, da se vživita v svoji divjaški vlogi, kar se jima je čisto posrečilo. S svojimi divjimi kriki in plesi sta zabavala vso vas, ki se je vedno bolj navduševala za njune predstave. Klešnik pa, ki je stal v bližini z zavihanimi rokavi in s polno steklenico v roki, jima je sproti gasil žejo.

Ko je utihnila harmonika, sem se jim pridružil. Prvi mi je gostoljubno ponudil kozarec vina Klešnik. Tak je bil uvod. Ko me je zapazil Pucelj, je začel divje vihrti svoje roke in kazaje po dekletih začel kričati „poglej jih Jože, ali niso čedne. Kar izberi si eno, katero hočeš!“

Samo one črne ne, dobiš jo lahko šele jutri, je ugovarjal Papež in kazal na čedno dek. e. Za nocoj jo imam na piki jaz. Poslušal in gledal sem jih nekaj časa. Dekleta so postajala za nas vedno bolj navdušena in kmalu smo se čisto sprijaznili.

Proti večeru sta se z mesta Tridenta vrnila Ajster in Kren. Že od daleč je kričal Ajster in dajal znamenje, da se nam je takoj zdelo, da gre za posebno važno stvar. Hudo zasopljen je došel med nas in povedal, da so Italijani že v mestu. In da love naše fante in jih razorožujejo.

„Tudi nama so sneli puške z ramen.“

„Ker sta strahopetca“, se je vmešal Pucelj. „Sem naj pridejo, moje puške naj se dotaknejo, če si upajo. Celega bataljona tistih italijanskih zajcev se ne bojim. Naženem jih, da se ne ustavijo preje kot v Rimu.“

„Da, tako je, prav imaš Pucelj, midva se ne bojiva vse italijanske vojske, ampak brez Angležev in Francozev, je trdil pijani Papež. Kaj pa nam pravzaprav hočejo? Spomnijo naj se, kaj znamo in naj bodo veseli, da jim damo mir. Če so lačni, dobijo jesti in piti, amen.“

„Iz vseh hišnih oken vise italijanske zastave, nadaljuje Ajster. Vsi civilisti, ženske in moški in otroci, so oboroženi ter hodijo v oddelkih po mestu in silijo naše ljudi k pokorščini. Vojaki so vsi močno pijani, streljajo na civiliste, stikajo po skladiščih, kradejo križem vse mogoče blago. „Še en štefan vina Marija, naroča Pucelj, „kar bo onim ostalo, poberejo in razbijemo mi. Pravzaprav pa mi je že malo dolgčas po pokanju. „Živijo streljanje in razbijanje“, kriči Papež in izpali naboj iz svoje puške.

„Pamet fantje, pamet. Stvar je resna. Še nocoj bodo Italijani tukaj, poberejo nam vse, potem bo konec našega veselja, pojdimo v našo hišo, na konferenco, da se dogovorimo, kaj bomo ukrenili, da nas Italjani ne pobere“, je modroval izkušeni Tavčar. „Še eno zaigraj Garbus“, sili Pucelj, „da se še enkrat zavrtimo, potem pa naj pride hudič ali Italijan, vseeno je, Še eno polko!“

Vrnili smo se v naše stanovanje in Ajster je poročal. Sklenili smo, da gremo to noč vsi v mesto.

Pogrel sem konzerve in skuhal kavo. Po večerji smo se izselili na vrt v hlad. Pucelj je nekje iztaknil gumijasto cev, in začeli smo natakati črnino.

Čez dobro uro smo bili vsi prav dobre volje. Garbus je pridno igral na harmoniko. Pretnar je odšel v vas in pripeljal pet mladih deklet. Začela se je prava veselica. Kuhali smo vino in Tavčar je nasul v njega drobnega sladkorja, da smo ga jedli z žlico, poleg smo grel konzerve in grizli prepečenec, kadili „Menfistovke“ in pridno plesali. Nikdo izmed nas ni slutil, da bo to naše veselje trajalo samo še nekaj ur. Pozabili smo na Italjane, nismo mislili na ujetništvo, ne na vse grozote, ki so se ta čas odigravale v mestu Tridentu.

Dolgo v noč smo se veselili. Močna črnina nam je stopila v noge. Okrog polnoči so nas zapustila dekleta. Kakšen vtis smo napravili nanje oni večer, ne vem. Nam je bilo vseeno, saj smo se videli ta večer zadnjikrat z njimi.

(Dalje priložniti.)

Vpisovanje v Trgovsko dopisno šolo v Ljubljani se je za člane naših društev podaljšalo do 17. septembra.

V združni tečaj trgovske dopisne šole pa se je vpisati do 25. sept.

Kotiček za učeteta

Anica:

O štedilniku.

Štedilniki se čimdalje bolj uveljavljajo in kmalu bodo popolnoma izpodrinili stara nepraktična odprta ognjišča. Danes ga najdemo že skoraj v vsaki kuhinji in to je čisto pravilno. Taka kuhinja je bolj prijetna in čedna, razen tega nam prihrani mnogo dela in kuriva. Zadnje pa samo tedaj, če je štedilnik pravilno in smotreno urejen.

Štedilniki z globokim kuriščem in veliko rešetko niso dobri. Če je kurišče pregloboko, se plini, ki se razvijajo pri gorenju kuriva preje ohladijo, predno pridejo do štedilnikove plošče, da bi jo ogreli. Med kurjenjem prihaja namreč svež zrak skozi pepelnik, se segreje, ogreva štedilno ploščo in odhaja skozi mostiček v dimnik. Če je mostiček prenizek, je prevelik prostor med kurilno ploščo in pečico in posledica tega je, da pečica ne peče in se voda v kotličku ne segreje. Dostop zraka od katerekoli druge strani (razpoke, počene plošče pregorela vratca) moti zračni preprih, ohlaja zrak in na takem štedilniku se kuha počasi ter se porabi mnogo več kuriva. Ravnotako povzroča prevelika in prerodka rešetka, da se izgubi mnogo ognja; pa tudi pregosta ne sme biti rešetka, ker slabo vleče.

Pravilna višina med rešetko in površino kurilne plošče znaša pri srednjevelikem štedilniku 16—18 cm. Tako pride toplota hitro do plošče in jo segreje. Če je kurišče pregloboko, ga je podložiti, preveliko rešetko pa zmanjšamo z obzidkom iz opeke. Za srednje velik štedilnik zadostuje rešetka v velikosti 12×25 cm: razdalja med ploščo, kuriščem in pečico poševno merjena pa 6—7 cm, ker le tako bo pečica dobro pekla in bo v kotličku vedno dovolj tople vode za pomivanje. Kakor hitro

se pojavijo kake razpoke, jih je takoj zamazati. Za to zadostuje začas ilovica.

Najboljši je zidan od treh strani dostopen štedilnik, ki je izpostavljen svetlobi. Železni se sicer dobro kurijo, a pečica ne odgovarja popolnoma, ker v njej ni mogoče regulirati toplote.

Štedilnik mora biti vsak dan oznažen pepela in od časa do časa ometen. Pri čiščenju pepela je treba paziti da se ne praši; zato je prav praktično, če se nahaja v pepelišču ravno pod kuriščem pločevinasta škatlja v katero pada pepel, ki se ga lahko iztresa potem zunaj hiše. Če se saj ne ometa redno, se rado kadi, poleg tega slabo ogreva in obstoja še nevarnost požara.

Da ostanejo plošče lepe in se svetijo, jih je namazati z v vodi raztopljenim grafitom in zdrgniti s kako staro krtačo: kovinski rob štedilnika pa je vsak dan obrirati s pepelom in vodo ter nato zbrisati s časopisnim papirjem; včasih se ga očisti tudi s šmirkovim papirjem, ki bi bil za vsakdanje snaženje predrag.

Tine:

Mladina med seboj.

Hitro minevajo dnevi, tedni, meseci in leta. Ko bi se dala vsaj za polovico podaljšati. Saj smo komaj zapustili šolske klopi — in že stopamo na tekmovališče življenja. Komaj smo izpustili materino krilo in očetovo roko, pa nam življenje že polaga na naša neutrujena ramena težko breme samostojnosti...

Toda, ali je položaj obupen?

Niti najmanj. Le omahovati in zamujati časa ne smemo. Ako so svojo življenjsko nalogo več ali manj uspešno vršili naši predniki, zakaj bi bili malodušni mi, ko imamo pred seboj vse njihove izkušnje, poleg tega pa imamo na razpolago marsikatero važno in koristno pridobitev,

o kateri se njim še niti sanjalo ni. Sicer imamo res prav vsled tega računati s toliko večjo konkurenco, toda v nji more v največji meri vztrajati oni, ki je vsestransko zdrav in močan. Vse to pa imamo v toliki meri, kakor more imeti samo oni, ki se je ukalil (utrdiril) v ognju kmet-sko-delavske življenske borbe.

V zasebnem življenju bi torej kljubovali še v marsičem. Znano pa je (in praksa je temeljito dokazala) da imamo v novodobnem svetu opravi-ti v največji meri z organizirano konkurenco. V tem pogledu pa smo podeželani v toliko manjši meri borci, v kolikor smo že v svojem bistvu raztreseni in razmetani po svojih do-movih, na katerih je priklenjeno na-še delo kakor jelo.

Le kako pičlo urico na teden nam je mogoče posvetiti medseboj-nemu spoznavanju s stanovskimi to-variši sosednih vasi, far ali kvečjemu občin, toda naša raja živi tudi še daleč, daleč preko teh meja. Tudi če bi se sestajali s tovariši celega našega sreza, je to še vse premalo, ker enake težnje kakor mi, imajo borci tudi v drugih srezih, banovi-nah in celo drugih državah!

Z vsem tem milijonskim šte-vilom pa se seveda ne moremo ses-tajati, se razgovarjati, vzgajati ter telesno in duševno krepiti, kakor nam je to mogoče v domači vasi. Pač pa imamo tudi v tem pogledu važno pridobitev, katero naši dedje in pradedje niso poznali: imamo pro-svetno organizacijo „Zvezo kmet-skih fantov in deklet“, potom katere se v tem letu pogovarjamo vzgojno in krepimo. Prostaki tisočere armade smo v med. zvezi prav tako lahko, kakor se moramo sestajati s tovariši domače vasi. Nadalje se moremo zbi-rati na Zvezino letno skupščino v prav takem redu, kakor na doma-čem vaškem sestanku in na svojem mednarodnem kongresu smo lahko zastopani tako zanesljivo, kakor na kakem žegnanju sosedne fare. Za vse to je treba le nekoliko dobre volje.

Če pa menimo, da pri vsem ni tako kakor si želimo, imamo popol-noma prosto, svoje želje javno iznesti na sestanku svoje edinice (društva), v slučaju pa, če je zadeva v sploš-nem važna, v našem glasilu „Grudi“. Seveda njen urednik ne more dati v nji prostora za prispevke, ki niso primerni, ali je za nje škoda prostora v listu, no, pa, saj tudi domači fant-kolovodja ne dovoli, da bi do-ma na vasi vsak počenjal, kar bi se mu zljubilo.

Posebno je nujno pritegniti k pokretu tudi naša dekleta. Saj bodo v naši generaciji iste pravtako odlo-čujoče, kakor mi fantje. Da so bile kmetske žene samo okrog svojega ognjišča, je za nami. Da so bile že zadnje desetletje dober protiutež mo-škim, je pokazala prav posebno sve-tovna vojna. Še bolj do izraza pa prihaja njena usposobljenost po vojni. Saj med njimi ne vidimo samo po-snemanja vredne gospodarice, ampak tudi trezne organizatorice na politič-nem, socialnem in kulturnem torišču.

Pa tudi mi sami bomo — kot možje rabili ob svoji strani poleg prijateljc tudi sposobne pomočnice in svetovalke, ne pa obratno žene, ki nas v svoji nepoučenosti niti ne bodo razumele. Takrat šele bo naš pokret grel srca celih družin in našo himno bo na pamet znal že samo-srajčnik v zibelki.

O avtorski zaščiti.

Do 26. decembra 1929 je pri nas lahko vsakdo razpolagal s kateri kolimi književnimi in umetniškimi deli, čim je delo bilo objavljeno. Vsako tako objavljeno delo je lahko kdor-koli vprizoril oziroma izvajal s kate-rimkoli instrumentom. Tako se je zgodilo, da so se z objavljenimi umetniškimi deli okoristili mnogi drugi in z njimi služili denar, umet-niki, ki so dotična dela ustvarili, pa so živeli v bedi in pomanjkanju. Da se temu odpomore, je bil izdan 26. decembra 1929. zakon o zaščiti au-torske pravice, ki daje autorju izključ-

no pravico dajati svoje delo v promet, ga objavljati, ga predvajati in vpriزارjati. To izključno pravico priznava zakon avtorju do njegove smrti in še 50 let po njegovi smrti. Šele s pretekom 50 let po smrti avtorja dobi vsakdo pravico z delom svobodno razpolagati.

Zakon ne pove, koliko mora dotičnik, ki hoče delo prikazati oziroma izvajati, avtorju plačevati. Zakon samo nalaga dolžnost, da vsakdo v tem pogledu z avtorjem ali z avtorjevim zastopnikom sklene pogodbo. Pri nas zastopa vse avtorje domače in tuje, Autor-centrala za zaščito avtorskih pravic, to pa zastopa kot pravni zastopnik naš tovariš dr. Janže Novak. Zveza kmetijskih fantov in deklet se dosedaj ni mogla odločiti, da bi z Autor-centralo sklenila splošno pogodbo za vse prireditve svojih društev, ker so razmere, v katerih se posamezne prireditve vrše, zelo različne. Nekateri se vrše v zelo skromnih razmerah, druge v boljših, tako da ni mogoče vseh teh prireditev enako obremeniti. Pač pa je Zveza v vsakem slučaju kadarkoli je društvo Zvezi ali Autor-centrali ali njenemu zastopniku dr. Janže Novaku prireditve prijavilo, skušala z Autor-centralo skleniti čim ugodnejšo pogodbo. Opozarjamo vsa društva na to, da je nujno potrebno, da pred prireditvijo prijavijo, katero zaščiteno delo mislijo prirediti oziroma izvajati in da po prireditvi sporoče dohodke od vstopnine. Običaj je, da Autor-centrala zahteva od zneska prodanih vstopnic okoli 10⁰/₀. Predhodna prijava prireditve pa je potrebna zlasti zato, ker predvideva zakon zelo občutno kazen za tistega, ki zaščiteno delo vpriزارja oziroma izvaja brez predhodnega avtorjevega dovoljenja. V tem slučaju lahko zahteva Autor-centrala izročitev vsega bruto dohodka prireditve, razen tega pa še kazen za tistega, ki je vedoma avtorjevo pravico prekršil. Zato naj društva nikoli ne opuste te predhodne prijave. Autor-centrala namreč vodi točno kontrolo o pri-

reditvah, zlasti tudi še po časopisih, in če je o prireditvi priobčeno kako poročilo, je čisto gotovo, da Autor-centrala za prireditev zve.

Pripominjamo, da je Autor-centrala dosedaj vedno z dobro voljo urejevala te zadeve s prizadetimi društvi in se ni zatekala k sodnemu postopku. Zato smatramo, da tudi naša društva ne smejo izzivati k morebitnemu sodnemu postopanju, temveč je bolje, da nasproti Autor-centrali vrše svojo dolžnost, ker je v tem slučaju tudi Zvezi lahko doseči ugodne pogoje.

Iz „Zveze“

Okrožnica. Pred kratkim smo odposlali vsem tovariškim društvom okrožnice, v katerih smo se med drugim pozvali društva na zbiranje naročnikov Kmetijske matice. Na to opozarjamo vsa društva še enkrat in jih prosimo da o tem čimprej razpravljajo na odborovih sejah.

Nagrade kolesarjem. Kolesarji zmagovalci v Zvezini kolesarski dirki na Krškem polju dne 14. avg. t. l. bodo v kratkem prejeli pripadajoče nagrade.

Dopisovanje z Zvezo. Vsa društva, društvene funkcijonarje in druge naše tovariše in tovarišice opozarjamo, da vse dopise, ki se tičejo Zveze, naslavljajo vedno na Zvezo, nikdar pa ne na posamezne funkcijonarje Zveze, ker privatne pošte ne moremo uvrstiti v zvezino korespondenco. Lahko pa dopisom, ki so naslovljeni na Zvezo, priložite tudi privatne dopise, ki se tičejo tega ali onega funkcionarja Zveze, ker si s tem pač prihranite poštnino.

Dolgovi naših društev. Mnoga društva dolgujejo Zvezi večje ali manjše zneske. Prosimo, da nam jih čimprej poravnate, ker ima tudi Zveza obveznosti napram svojim upnikom. Zneske do Din 100.— lahko poravnate v znamkah, ker si stroške prihranite Vi in naša Zveza. Vedno pripišite koliko dolgujete, koliko pošiljate in za kaj. Nevedite pa vedno tudi točen naslov, česar nekatera društva ne izvajajo.

Reorganizacija Zveze. Kakor že znano, se je naša Zveza povsem reorganizirala. Ustanovili so se različni odseki, ki vsak zase vodi dela v lastnem delokrogu. Radi lažjega poslovanja in točnejšega pregleda prosimo, da v dopisih ali odgovorih vedno pripišete tudi odsek, katerega se dopis ali odgovor tiče. Tega Vam ne bo težko uganiti, če pridno zasledujete razvoj naše organizacije. N. pr.: Zveza kmetjskih fantov in deklet, organizacijski odsek itd. V odgovorih je treba tudi vedno navesti označbo in opravilno številko dopisa, na katerega odgovarjate. N. pr. V odgovor na Vaš dopis organizacijskega odseka opr. št. 267/78 Vam odgovarjamo.

Kooptacija v odseke. Naknadno so bili izvoljeni: V kmetjsko sportni odsek tov. Pavel Marc, v tiskovni odsek tov. Stane Škrabar in v organizacijski odsek tov. Lojze Kramar.

Opravljeni zapisnik. Opazili smo da nekatera naša društva še ne vodijo opravljenega zapisnika, ki nam služi za točno evidenco o vsebini sprejetih in odposlanih dopisov, datum prejema in odpošiljatve in ime pošiljatelja in naslovljenca. Vsak dopis dobi svojo tekočo (opravilno) številko in datum, kar vse točno vnesemo v zato pripravljen zvezek, ki mu pravimo opravljeni zapisnik. Ni nam treba nikoli premišljevati in si beliti glave, kaj, ob katerem času in komu smo dopis odposlali in kakšna je bila njegova vsebina. Upoštevajte to in pricnite takoj voditi opravljeni zapisnik.

Kooptacija v odbor Zveze. V izvršilni odbor Zveze je bila kooptirana tovarišica Rezika Aličeva, v širši odbor Zveze pa tov. Dolfe Schauer.

Priprave za delo v jeseni. Prav malo časa nas še loči do jeseni, ko se opravljajo še mnoga dela, kakor setev, ličkanje (kožuhanje), koruze, metev, spravlanje repe, korenja, pese in zelja in v tem času še nimajo naši fantje in dekleta dovolj časa za smotreno društveno delo. Potrebno pa je, da pri tem delu in ob takšnih prilikah pridno premišljuje, se razgovarjate in delate načrte za Vaše delo v poznem jesenskem in zimskem času. Za vsako stvar in delo se je treba dobro pripraviti,

da se vsaka prireditev ali delo dobro in pravilno izvrši, če hočemo imeti od tega popolno korist.

Prijava dijakov. Vsa društva, kakor tudi posamezne člane in članice prosimo, da prijavijo dijaškemu odseku Zveze imena in po možnosti ljubljanske naslove dijakov in dijakinj, ki študirajo v Ljubljani. Navedite, ali so to kmetjski sinovi in hčerke in tudi, ali so pri Vašem društvu organizirani sami ali pa njih bratje ali sestre. Dijaški odsek naše Zveze jih bo namreč pozval za sodelovanje pri istemu in jim bo tudi v drugih ozirih pomagal in šel na roko.

Ustanavljanje novih društev. Zadnje čase dobivamo mnogo prijav o pripravah za ustanovitev novih društev, kar je za našo organizacijo razveseljiv in značilen pojav. Vsi naši zavedni kmetjski fantje in dekleta so se začeli gibati in kakor kaže, se bo število naših društev do prihodnjega občnega zbora podvojilo. To nam daje pogum in močno voljo za nadaljnje delo. Vse tovariše in tovarišice, ki nam pošiljajo prijave in vsa naša že obstoječa društva, ki pri tej akciji sodelujejo, prosimo, da nam vsaj 14 dni poprej javijo kraj in datum ustanovnega sestanka ali občnega zbora, da ne bo prišla Zveza kljub velikemu številu delegatov-govornikov v zadrego. Ne pozabite tega!

Pošiljanje pravil. Nekateri tovariši in tovarišice, ki vodijo pripravljala dela za ustanovitev društev, zahtevajo od naše Zveze pravila. Vsem tistim, ki so nas, ali ki nas še bodo za pravila prosili, sporočamo, da jim bomo ista poslali šele po ustanovnem sestanku, na katerega naj vedno povabijo delegata Zveze, da jim bo raztolmačil namen naših društev in jim bo dal tudi podrobna navodila. Pravila se namreč lahko vložijo šele po ustanovnem sestanku. Trenutno jih pa tudi nimamo več v zalogi in bodo v najkrajšem času dotiskana.

Nabava štampiljk. Štampiljke naročajte vedno potom Zveze, ker jih dobite najceneje in da bodo iste enotne oblike. Društva, ki rabijo štampilje z naslovom „Tiskovina“, jih dobijo pri Zvezi po Din 8.— za komad.

Naše tekme žanjic in koscev.

Ig. Vse poti, čez barje, med njivami in polji, izpod Krima in od Ljubljane so v nedeljo 7. avgusta vodile na zgodovinsko izžansko polje, kjer se je vršil mogočen tabor kmetsko-delavskega mladega rodu. Ta tabor, ki ga je priredil ljubljanski pododbor „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ v sodelovanju vseh okoliških „Društev kmetijskih fantov in deklet“, je združen z lepo tekmo žanjic za prvenstvo pododбора, kar je dalo prireditvi še prav posebno močan podarek in izraz časti in spoštovanja kmetijskega dela. Praznik je otvorila slikovita kmetijska povorka, ki se je uredila in zbrala pred Gerbecem na Igu, kjer je bil pravi kmetijski semanji dan. Povorko na tekmovalni prostor so vodili na čelu okrašeni kmetijski konjeniki in godba, za njimi zastopniki „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ ter številnih „Društev kmetijskih fantov in deklet“ s praporom, nato jedro povorke: nad 100 v dečve oblečenih deklet in žanjic, za njimi lepo in pestro okrašeni vozovi iz Želimej, Iške vasi, Tomišlja in Iga, nato pa nepregledna množica. Povorka, je korakala skozi Ig, kjer so se ji še posamezni Ižanci trumoma priključevali. — Na tekmovalnem prostoru sredi izžanskega polja se je zbrala prava kmetijsko-delavska vojska, gotovo nad 5000 duš. Ob govorni tribuni in kamor je bilo moči pogledati: fant ob možu, žena ob dekletu. Vsi kot zvesti vojščaki kmetijske misli. Pred tekmo se je vršilo zborovanje in mogočna manifestacija za kmetijsko-delavsko mladinsko gibanje. Otvoril je zborovanje s pozdravom vsej mladini kot tudi posameznim zastopnikom iški šolski upravitelj tov. Ivan Vovk, ki je v lepih izvajanjih govoril o mladinski organizaciji ter važnih nalogah, ki čakajo kmetijsko-delavsko mladino in pozival, da se povsod organizira kmetijsko-delavska mladina v „Društva kmetijskih fantov in deklet“. Taboru

je nato sporočil pozdrave iški župan Hitejc. Predsednik ljubljanskega pododбора „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ tov. Kramar Lojze je v pozdravu fantom in dekletom in vsem zastopnikom in gostom predložil še posebno zgodovinsko navezanost tega tabora s kmetijskim puntom na izžanskem polju leta 1848. Sreski načelnik g. Znideršič je mladini in vsem ostalim sporočil pozdrave bana tovariša dr. Draga Marušiča. Nar. poslanec tov. Albin Koman je nato v svojem govoru ugotovil, da ustvarja mladina novo socijalno-politično dobo Slovencev prav zato, ker pravilno razumeva težnje in potrebe ter socijalno prvenstvenost kmetijskega stanu, pa tudi zato, ker je pravilno razumela besede našega narodnega kralja. V imenu Kmetijske družbe je sporočil pozdrave tov. F. Kafol. Predsednik „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ tov. Ivan Kronovšek je poleg svojega sporočil še pozdrave ministra tov. Ivana Puclja in narodnega poslanca tov. Milana Mravljeta. V svojem govoru je pozival zbrano mladino k samozavesti in delu za napredek vasi. Nato je bila tekma s sledečim izidom: Kot zmagovalka si je osvojila prvenstvo s 27 točkami tov. Albina Zalar z Iga; II. nagrado je prejela tov. Frančiška Šenk z Iga; III. tovarišica Josipina Trampuž z Golega brda pri Medvodah; IV. tov. Francka Rogelj iz Zapog; V. tov. Angela Podržaj iz Iške vasi; VI. tov. Zofi Magerle iz Beričevege; VII. tov. Ivana Aleš iz Gamelj. Zmagovalka je sprejela kot nagrado lep nastavek, dar ministra I. Puclja; druga zapestno uro, dar nar. poslanca tov. Komana; tretja zapestno uro, dar bana dr. Marušiča; v celoti je bilo nagrajenih 17 tekmovalk.

Središče ob Dravi. Že v tretjič je naš trg in naša zavedna mladina proslavila 14. avgusta svoj praznik — praznik kmetijskega dela. Lep je bil

ta praznik in s ponosom lahko gledamo nanj. Veselo ukaje ob zvokih koračnice je krenila povorka na travnik, kjer je tov. predsednik Ivo Šavora pozdravil „Zvezinega“ delegata tov. Rosino iz Maribora in „Društvo kmetjskih fantov in deklet“ od Sv. Bolfenka, ki se je polnoštevilo udeležilo našega praznika. Nato je tov. Rosina v vznešenih besedah pozdravil našo mladino, obrazložil pomen kmetjskega praznika in se spomnil obletnice Krškega polja. Po tekmi so se vrnili pred Sokolski dom, kjer so naši kolesarji na 200 m dolgi progi imeli polževo dirko, ki je vzbujala obilo smeha in pri kateri je zmagal tov. Čurin Martin od Sv. Bolfenka. Kot darilo je prejel velikega polža iz testa, ki ga je lepo okrasila tov. Velonarjeva. Iz tekme koscev je izšel že drugič kot zmagovalc tov. Jakob Raušl iz Obreža s 16. točkami, tov. Lojze Kocjan s 15 točkami, Puklavc Miroslav in Šnajder Franc od Sv. Bolfenka s 13. točkami in Hržič Matija z 11 točkami. Kot nagrade so prejeli kose. Zvečer so člani društva igrali v Sokolskem domu dve igri enodejanki in sicer: „Iskreno ljubezen“ in „Ljubosumnost“. Obe igri sta bili podani zelo dobro, za kar gre zahvala našemu požrtvovalnemu režiserju prof. tov. Franju Veselku.

Straža — Valta vas. Naše „Društvo kmetjskih fantov in deklet“ je priredilo 7. avgusta že drugo, tudi tokrat uspelo kmetjsko plavalno tekmo. Tekme, ki se je vršila na Krki, se je udeležilo 10 članov plavačev, 8 pa jih je tekmovalo izven društva. Tekmovalna proga je bila dolga za seniorje (starejše) 135 m, za juniorje (mlajše) 75. Izmed seniorjev je došpel prvi na cilj Franc Glavan iz Dolnje Straže v 2:29¹/₂, drugi Franc Flis iz Straže v 2:31²/₅, tretji Martin Medic, Straža, v 2:32¹/₅. Izven društva je prvi došpel na cilj Leopold Sušteršič iz Hruševca v 2:25⁷/₁₀, drugi Albin Horvat, Vavta vas, v 2:32 sek. Izmed mlajših je bil prvi

Slavko Perc iz Toplic 1:4, drugi pa Jože Pelko 1:12. Številna udeležba gledalcev iz okolice in Novega mesta je pričala, da si je društvo pridobilo s to vrsto sporta mnogo pristašev. Društveni predsednik tov. Ladi Šurla je po razglasitvi tekme razdelil zmagovalcem več ličnih nagrad. Tovariš Jože Bradač pa je v imenu Zveze kmetjskih fantov in deklet v lepem govoru povdarjal pomen sporta za kmetjsko mladino, ki se v zadnjem času živahno in plodonosno udejstvuje v okviru kmetjsko mladinskega gibanja na prav vseh popriščih. Zbranim sta govorila tudi kmetijski strokovnjak z Grma tovariš Franc Malasek in inž. Medic.

Zgornja Hudinja. V nedeljo, 21. avgusta popoldne so se kmalu po drugi uri začeli zbirati pred Lavračevo gostilno na Zg. Hudinji kosci in grabljice in so se pripravljali za povorko k tekmi koscev. Ljudje so prihajali iz vseh strani tako, da se jih je zbrala cela množica. Vse je bilo prijetno razpoloženo in nekoliko pred 3. uro se je formirala povorka, ki jo je otvoril postaven kmetjski fant na konju z državno zastavo. Ko se je potrebno uredilo, se je na znamenje pričela tekma. Tekmovalni pasovi so merili v dolžini 30 in na širino 5 m. Prvi kosec je pokosil v 8 in zadnji v 15 minutah. Nato je ocenjevalna komisija, ki so jo tvorili tovariši Jakob Brumen, Alojz Črepinšek, Kajtna in Skala, izvršila svoje delo. Prvi je bil tov. Golohleb, drugi tov. Gorjanc, tretji tov. Dorn France, 4. tov. Lednik, 5. tov. Skamen itd. Kosci-tekmovalci in grabljice so sprejeli kot nagrade praktične predmete. Prireditvi sta prisostvovala tudi g. narodni poslanec Prekoršek in predsednik Zveze kmetjskih fantov in deklet tov. Ivan Kronovšek.

Moravče. „Društvo kmetjskih fantov in deklet“ na Vačah je priredilo v nedeljo, dne 21. avgusta, v Moravčah „Tekmo koscev“. Ob 3. uri se je pričela formirati pred Zadrudnim

domom povorka ter ob pol 4. uri krenila skozi Moravče, s konjeniki na čelu, zatem godba, tekmovalci, kolesarji, okrašeni vozovi ter ostali gostje. Na tekmovalnem prostoru je pozdravil vse udeležence, v imenu D. k. f. i. d. na Vačah, tov. Seljak Josip. Zatem pa je moravški župan tov. Ignac Tomc pozdravil ta kmet. praznik ter izrekel veselje in pohvalo kmetijski mladini, ki ustvarja pota k lepši in boljši bodočnosti. Nato pa je burno pozdravljen izpregovoril nar. poslanec tov. Milan Mravlje, ki je v svojem obširnem govoru, — o kmetijskih idejah, navdušil številne poslušalce. Zatem se je pričela „tekma“, iz katere je izšel kot prvak v čistosti in hitrosti, tov. Jernej Cerar iz Goričice.

Šmartno pri Litiji. V nedeljo, dne 28. avgusta je priredilo „Društvo kmetijskih fantov in deklet“ v Šmartnem pri Litiji veliko tekmo koscev, kmetijsko-delavsko mladinsko zborovanje s povorko in veselico. Že pred napovedano uro se je zbralo pred postajo Litija ogromno število ljudstva, okrašenih vozov, konjenikov, kolesarjev in ko je privozil brzovlak ob 1. uri, je zaigrala litijska gasilska godba na čast došlim gostom. Med sviranjem godbe, vriskanjem koscev, prepevanjem skupin na okrašenih vozovih je prispela povorka mimo mnogih slavolokov in okrašenih hiš med vihrajočimi zastavami na slavnostni prostor. Predsednik „Društva kmetijskih fantov in deklet“ v Šmartnem, tovariš Tone Breznikar je otvoril zborovanje in pozdravil v imenu društva vse navzoče, prečital pozdravno pismo g. bana dr. Marušiča, kar je izzvalo viharne ovacije tovarišu banu. Ko se je nad tritisočglava množica pomirila, je povzel besedo tov. Josip Strman, ki je vse še enkrat pozdravil, zlasti imenom tovariša predsednika „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ tov. Ivana Kronovška, domačega narodnega poslanca tovariša Mravljeta, preč. župnika g. Barleta, narodnega poslanca tov. Komana in

zastopnika oblasti, sreskega načelnika g. Podboja. Nato se je tovariš Strman zahvalil za tako veliko udeležbo in predal besedo predsedniku Zveze tovarišu Ivanu Kronovšku, ki je med klici in pozdravi spregovoril in v vznešenih besedah razložil pomen takih tekmovalj v kmetijskem delu, ki naj pokažejo vso lepoto trdega dela. Za njim je spregovoril domači narodni poslanec tov. Milan Mravlje, ki je med drugim izvajal, da dokazuje tako velika udeležba na proslavi kmetijsko-mladinskega praznika, kako se je duh nove dobe razširil že v skrajne kmetijske vasi. Nato je govoril bivši narodni posl. preč. župnik g. Barle. V toplih besedah je poveličeval kmetijsko delo, povedal, da so mu najlepši spomini, ko je kot mladenič sam vihtel koso v jutranjem soncu. Delo združuje v sebi vse najlepše in zato je kmetijska mladina tista, ki ohranjuje vero in je državno zavedna. Narodni poslanec Ivan Prekoršek je v svojem temperamentnem govoru zlasti poudarjal, da je kmetijski stan, četudi težaven, najboljši in da naj se kmetijska mladina zaveda, kako so ji potrebne organizacije. Za njim je govoril narodni poslanec tov. Albin Koman, ki je dal duška veselju, ko vidi tako številno zbrano kmetijsko mladino, ki je vedno in povsod dajala političnemu in kulturnemu življenju navečje moč. Končal je s pozivom naj se mladina oklene svojih stanovskih organizacij, Društev kmetijskih fantov in deklet. Nato je zopet spregovoril preč. župnik g. Barle. Z viharim navdušenjem je bila sprejeta po njem predlagana pozdravna brzojavka Nj. Vel. kralju. Nastopil je tovariš dr. Janžek Novak, ki je razložil tekmovalcem-koscem način in pravilnik tekmovalja in pričela se je zanimiva tekma, katere izid je ocenjevalna komisija razglasila takole: Tekma članov društva: 1. Anton Mandelj, Seleč vrh; 2. Tone Groznik, Črni potok; 3. Ignac Groznik, Črni potok; 4. Pavel Planinšek iz Zavrhnika; 5. Jože Brcon in Javorja itd.

V tekmi gostov je bil tale rezultat: 1. Močnik Jože iz Ježe, 2. Mirče Kristan iz Vač, 3. Anton Majdič iz Beričevega itd. V prvi tekmi je tekmovalo 23 članov, v drugi pa 7. V glavni tekmi je bil dosežen na dolžini 60 m najboljši čas 5 min. Tekmovalci so prejeli krasne nagrade. Po tekmi se je vršila lepa kmetska veselica.

Stranice pri Konjicah. „Društvo kmetjskih fantov in deklet“ v Stranicah je priredilo v nedeljo, dne 28. avgusta lepo uspelo tekmo žanjic, s katero je zopet dokazalo svojo delavnost. Že v zgodnjem nedeljskem popoldnevu se je vsepovsod pričela zbirati številna množica ljudi. Lepo urejena povorka, ki je krenila izpred Marinšekove hiše je otvorila praznik straniške mladine. Na čelu povorke je jezdil z zastavo predsednik društva tov. Bornšek, za njim sta igrala dva muzikanta vesele koračnice, nato pa je šlo 8 žanjic tekmovalk in velika množica ostalega občinstva. Med vriskom fantov in lepim petjem žanjic je prispela povorka na tekmovalni prostor. Žanjice in zbrano občinstvo je prvi nagovoril dr. Mejak Ervin iz Konjic, ki je v lepih besedah povelečeval kmetjsko delo in vzpodbujal tovariše in tovarišice k nadaljnjemu delu. Nato se je v iskrenih besedah poslovil od tamošnjega splošno priljubljenega šolskega upravitelja tov. Leona Dobnika, ki odhaja na novo službeno mesto v Slov. Bistrico. Solzne so bile oči naših vrljih Straničanov ob tem poslovilnem govoru, kajti zavedajo se, da s tovarišem Dobnikom zgube svojega očeta in voditelja, ki jim je stal s svojimi nasveti vedno in povsod ob strani. Za tem je spregovoril v imenu „Zveze“ tovariš Kolšek Franc iz Konjic, ki je pohvalil vrle Straničane, da tako strumno korakajo v armadi, ki ima za znak šopek za klobukom in na prsih rožmarin. Povdarjal je, da naj bosta kmetjski fant in kmetjsko dekle vedno samozavestna in odločna ter kot prava bojevnika kmetjske armade

to tudi vselej in povsod javno pokažeta. Zatem so žanjice zavzele svoje prostore. Po par navodilih tov. Kolšeka, ki je tekmo vodil, se je ta pričela. Zganilo se je žitno polje, in rasel je snop za snopom. V kratkih presledkih so žanjice druga za drugo požele odmerjene pasove žita ter nato posedle k malci. Komisija pa je med tem pregledala tekmovališče in prisodila prvo mesto tov. Slapnik Zofki, drugo Fijavž Mariji, tretjo Fijavž Tereziji, četrto Slapnik Minki, peto Borlak Veroniki, šesto Ostruh Francki, sedmo Podpečan Ani in osmo Fijavž Marici. Po razglasitvi izida tekme se je zopet formirala povorka in odšla do tov. Marinška, kjer je bila prijateljska zabava. Na svoj tako lepo uspeli mladinski praznik so Straničani lahko ponosni, ker je navdušil mladino za bodoče delo, starejšim pa pokazal, kako se naši fantje in dekleta pošteno zabavajo in kako vpliva tamošnje društvo na vzgojo svojega članstva.

Trnovlje pri Celju. Na pobudo sosednjih „Društev kmetjskih fantov in deklet“ se je tudi naša kmetjsko-delavska mladina živahno začela zanimati za kmetjski pokret. Ustanovili smo pripravljalni odbor „Društva k. f. i d.“, kateri je že vse potrebno ukrenil za ustanovitev društva. Da se pa društvo gmotno, kakor tudi moralno opomore, smo priredili v nedeljo, dne 28. VIII. l. tekmo koscev združeno z vrtno veselico. Prireditve je uspela nad vse sijajno v zadovoljstvo vsakega našega somišljenika. V imenu „Zveze“ je vse navzoče na tekmovalnem prostoru pozdravil v zbranih besedah tov. Merslavič iz Št. Jurja, v imenu društva in pododbora celjskega pa tovariš Andrej Jesenek iz Dramelj, kateri nam je tudi pomagal pri celokupni organizaciji prireditve tekme in ustanovitve društva. Vseh koscev je tekmovalo 18 in tudi toliko grabljic. Vsi so bili oblečeni v pestre predpisane društvene kroje, kar je napravilo na vse lep utis. Posebno povorka je bila skrbno ure-

jena, načelu 14 konjenikov s prapori in 20 članov godbe. Od zbirališča je povorka odkorakala proti tekmovalnem prostoru skozi celo prelepo Trnoveljsko vas z glasno odmevajočim petjem naših brhkih deklet in fantov. Komisija sestojeca iz 5 članov je prisodila tekmovalcem sledeča mesta: Prvak v širini in čistoči tov. Stožir Martin, II. tov. Golohleb Franc, III. tov. Velenšek Joško, IV. tov. Jesenek Franc, V. tov. Majcen Matevž, VI. tov. Ribič Franc. Vsi ti so bili tudi primerno nagrajeni. Ostalim 12 se pa nagrade niso delile in to iz razloga, ker je društvo šele novorojeno in je v gmotnih stiskah; za ureditev in nabavo raznega inventarja se pa rabi dosti gmotnih sredstev, katere smo si za prvo pomoč s to prireditvijo zasigurali. Ta dan je bil za Trnovlje res pravi kmetski praznik. Navdušenja in odobravanja ni bilo ne konca ne kraja. S prireditvijo je bilo vse najbolj zadovoljno, kar je dalo tudi povod, da so začele tudi sosednje vasi razmišljati za ustanovitev podobnih društev. Kakor je razvidno se naš pravi kmetski pokret z vso naglico širi in ne bode dolgo, da bo zajel poslednjo kmetsko vas.

Društvo kmetских fantov in deklet v Orli vasi si je nadelo hvalevredno in posnemanja vredno nalogo, da je priredilo v nedeljo, dne 4. sept. tekmo koscev in kmetsko zborovanje v Letušu v Savinjski dolini. Tako daleč od svojega sedeža je društvo namenoma priredilo to lepo in prav lepo obiskano in uspelo prireditve predvsem z namenom, da ponese smisel za naš kmetski pokret ven iz svojega okrožja, da vzbudi zanimanje za našo stvar tudi tam, kjer še ne obstoja naše društvo. Požrtvovalnim članom in članicam društva za to vsa čast — koliko truda zahteva izvedba tako obširne prireditve tako daleč izven domačega kraja in še to v času in večernih urah v utrujenosti po domačem delu — in vsa naša društva naj od-

slej prirejajo prireditve ne doma, temveč v svoji okolici, posebno tam kjer bi taka prireditve dala možnost za poznejšo ustanovitev našega društva. V vsako vas naše društvo! Čim močnejši bomo, tem večje koristi in veljavo si bomo ustvarili.

Kmalu po tretji uri popoldne se je zbrala in krenila slikovita povorka z godbo na pihala iz Rečice ob Savinji na čelu, za katerimi so korakali postavni kosci-tekmovalci, nato grabljice v enotnih krojih, okrašeni vozovi in številno občinstvo ter odšla na tekmovalni prostor. Godba je zaigrala, trobentač je dal znak za pričetek in deset mladih, krepkih fantov je zavihtelo kose, za naslov prvaka. Prvi je končal svoje delo v 6 minutah. V kratkem času so nato še ostali kosci dokončali svoje delo in številni gledalci, preko 2000, so se zbrali okoli govorniške tribune, kjer je predsednik društva tov. Franc Kronovšek vse navzoče iskreno pozdravil, posebno narodnega poslanca za celjski okraj g. Prekorška in narodnega poslanca za litijski okraj tov. Mravljeta, zastopnika Zveze in njenega predsednika tov. Ivana Kronovška, tovariška društva, tovariše iz Ljubljane in Celja. Nato je govoril tov. predsednik Ivan Kronovšek in v imenu Zveze vse toplo pozdravil in prečital pozdravno pismo bana dr. Marušiča, kar je izzvalo burne ovacije našemu banu, potem pa je prečital pozdravno pismo, narodnega poslanca g. R. Pustoslemška, kar je zbrano ljudstvo tudi z zadoščenjem pozdravilo. V nadaljnjem svojem govoru je orisal in razložil velik samoizobraževalni pomen naših društev in velike moralne vrednote tekmovanja v kmetskem delu. Za njim je govoril narodni poslanec g. Prekoršek, ki je v dolgem govoru posebno povdarjal potrebo kmetsko-mladinskih društev. V tem je začelo deževati, pa kljub temu je množica vztrajala, ko je govoril še narodni poslanec tov. Mravlje, ki je pozdravil v imenu kmetskega ljudstva iz litijskega okraja. Glasne in tople ovacije so sledile njegovemu

govoru, kot tudi prejšnjim govornikom. Ko je dež ponehal se je na veseličnem prostoru, na vrtu tovariša Remica razvila prijetna zabava in se je razglasil sledeči rezultat tekme koscev: I. Anton Grabner (22 točk), II. Franc Mogel (21 točk), III. Ludovik

Stepišnik (19½ točk), IV. Jakob Belak 18½ točk), V. Ferdo Novak (17½ točk) itd. Prvi je prejel krasno uro, dar bana, z graviranim posvetilom. Tudi ostali so prejeli prav lepe praktične predmete.

S. Š.

S plavalne tekme, ki jo je že drugič priredilo „Društvo kmetških fantov in deklet“ iz Straže-Valte vasi. Tekma, ki je vzbudila v okolici mnogo zanimanja je tudi letos nadse lepo uspela.

Iz naših društev

Krško polje. 14. avgusta se je vršil na zgodovinskem Krškem polju veličasten tabor slovenskega kmetškega ljudstva, združen z razstavo konj in goveje živine, slikovito kmetško povorko, kjer je poleg konjenikov in kmetških kolesarjev, ki jih je organizirala „Zveza kmetških fantov in deklet“, sodelovalo nad 40 okrašenih vozov, predstavljajočih posamezne prizore iz kmetškega življenja, manifestacijskim zborovanjem in konjsko in kolesarsko dirko. Tega velikega praznika se je udeležila tudi „Zveza kmetških fantov in deklet“ s svojimi društvi. Z govorom predsednika tov. Ivana Kronovška na manifestacijskem zborovanju je vsa naša mladina proslavila „Dan slovenskega agrarizma“ na zelo impozanten način. Poleg te proslave pa je Zveza tudi organizirala veliko kolesarsko povorko ter dirko kmetških

kolesarjev, iz katere so izšli kot zmagovalci tov. Franc Dubrovnik iz Št. Jurja ob Taboru, Ivan Grad iz Beričevega in Joško Stražišar iz Notranjih gorc.

Iška vas. 19. avgusta se je v prijazni kmetški izbi tov. Japlja v Iški vasi zbralo okoli 40 fantov in deklet k ustanovnemu občnemu zboru „Društva kmetških fantov in deklet“. S pozdravom je otvoril občni zbor predsednik pripravljalnega odbora tov. F. Mazi ter podal poročilo o predpripravnih organizacijskih delih. Zatem je v daljšem govoru predsednik „Zveze KFID“ tov. Ivan Kronovšek povdarjal smernice mladinskega kmetškega pokreta. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji društveni odbor: predsednik tov. Janez Mazi; podpredsednica tov. Mici Župec; tajnik tov. Franc Mazi; blagajnik tov. Jože

Japelj; odborniki: tov. Jakob Rupert, Jakob Župeč, Ivan Žagar, Mici Rupert, Ivana Žagar in Angela Podržaj; nadzornika: Fr. Sterle in Fr. Podržaj.

Šmartno pri Litiji. V nedeljo, dne 21. avgusta se je v gostilni ge. Zoretove v Črnem potoku vršil občni zbor „Društva kmetjskih fantov in deklet“ iz Šmartnega pri Litiji. Veliko število fantov in deklet ter kmetjskih mož je občni zbor, ki ga je otvoril predsednik tov. F. Breznikar spremenilo v pravo zborovanje. Po otvoritvi so sledila poročila odbornikov, ki dokazujejo veliko delavnost in agilnost mladega društva, zatem pa je zastopnik „Zveze KFID“ tov. France Gerželj v lepem govoru orisal bistvene smernice kmetjsko - delavskega mladinskega gibanja. Pri volitvah je bil izvoljen prejšnji odbor, ki je bil objavljen že v 7. št. „Grude“.

Zapoge. Prijazna vasica Zapoge s svojo sicer malo, a lepo okolico ne spi in ne dremlje. Le poglejte natančneje v jedro vasi na njeno gospodarstvo in ustanove in prepričali se boste. Od raznih strani čujemo, kaj neki dela „Društvo kmetjskih fantov in deklet“? Prav radi bi razveselili vse naše bližnje in daljnje občinstvo s kako prireditvijo in jim tako tudi pokazali, kaj in koliko lepega in koristnega se da doseči s kmetjsko - mladinsko organizacijo, česar pa, žal, ne moremo radi ovir in nasprotovanj, ki prihajajo od raznih

nasprotnikov našega lepega kmetjskega pokreta. A kljub temu je naše članstvo vztrajno ter gre boljši bodočnosti našega kmetjskega pokreta nasproti. Dokaz temu je častna udeležitev z okrašenim vozom velikega in častnega kmetjskega praznika v Št. Vidu dne 12. junija t. l., dalje udeležitev tekme koscev v Notranjih Goricah 3. julija t. l., tam smo si ob priliki ogledali moderni čebeljak g. Mraka. Dne 24. julija t. l. udeležitev tekme žanjic v Gameljnah in udeležitev tekme žanjic dne 7. avg. t. l. na Igu, ki jo je priredil ljubljanski pododbor Zveze. Pri tej tekmi sta tudi tekmovali naši agilni člani žanjici Manca Hočevnar in Francka Rogelj. Društvo s ponosom sporoča prijateljem in članstvu našega pokreta in vsej javnosti, da si je članica F. Rogelj priborila in odnesla letošnji rekord v hitrosti in čistoči ter stem postala prvakinja v hitrosti, požela je 50 m² v 19. minutah.

Ustanovitev Društva kmetjskih fantov in deklet, Celje in okolica. V torek dne 30. avgusta t. l. se je vršil v Celju v Unionu sestanek za ustanovitev Društva kmetjskih fantov in deklet za Celje in okolico. Udeležba je bila velika in se je osnoval sledeči pripravljalni odbor: Ivan Klajnšek, predsednik; Jurij Rakef, podpredsednik; Stanko Ota, tajnik; Klajnšek, blagajnik; odborniki: Marija Vrečer, Maks Razboršek, Stanko Gorjup in Berto Pavlič. —

Skupina članov in članic „Društva kmetjskih fantov in deklet“ iz Zapog ob priliki velikega kmetjsko mladinskega praznika na Igu 7. avgusta. Društvo v Zapogah beleži v svojem delovanju prav lepe uspehe, zlasti je močno prirejalo dramske igre; lepo izvedene so društvo prinesle mnogo ugleda in simpatij vse okolice.

Fric Ljubič:

Poet.

Kaj meni mar
je vse zlato!
Kaj meni mar je celi svet
če kaže s prstom name vsak
o glej, to norec je poet!
Vseeno meni
pač je to,
če dekle mara me al' ne.
Klobuk poveznem si postran'
glasno zavriskam čez polje

Ti svet si moj.

Ti svet si bila moj.
Jaz sanjal sem s teboj
največji dan.
Ugasnil je sijaj.
S temno nočjo sedaj
sem ves obdan.
Kje si sedaj, dekle?
Vse tihe so želje
s teboj odšle.
Le tam svetel spomin
se dviga, iz temin.
Molči srce.

Damjan Vahen - Svetinov:

Molčeč sem samotar . . .

Srce teže bridkosti tisočere,
objemlje dušo mi tema —
strti upi, strte nade,
sreča mi je mačeha!

Na trnjevo sem pot življenja
ohol se bogatin podal,
a ko odklenkal mi zvon je večera
molčeč sem samotar na zemljo pal!

Poskusi
iz naših vrst!

Mici Sever:

Nagelj in dekle.

Pomladna noč —
na oknu nagelj zeleni
ko razcveti in zaduhti,
takrat le pridi fantič ti.

Zavrnel si ljubezen,
pozabil na dekle,
ki žalostna se sklanja
nad duhteče nageljne.

Pa kaj bi te vabila,
ne čuješ me nič več,
pozabil si na mene
in na nageljček rdeč.

Če kdaj pa v življenju
te sreča zapusti,
spomni se na dekle,
ki z nageljni veni.

Mirko Mršol:

Prva ljubezen.

V srcu mi je čudno sladko,
vse gori po meni;
Tebe, dekle pa vprašujem:
„Kaj naj to pomeni?”

Moje dekle odgovarja:
„Prva je ljubezen to,
lepša kakor zlata zarja,
v tebi naj gori samo!”

V spomin pokojne tovarišice Marije Novakove je mesto venca daroval tov. ing. Z. za sklad „Grude“ Din 100. Iskrena hvala!

Franjo Č—k, Slivnica: Ob prevzemu rokopisov nisem našel med njimi Vašega. Ker pišete, da ste poslali priporočeno, bom storil vse korake, da se rokopis najde. Sprejmete še pismo.

Franjo R—c, Vinkovci: Ob priliki pride v tisk, nekoliko popravljen. Pošljite še kaj!

Polde L—r: Hvala! Kolikor je bilo prostora, toliko sem Ti ustregel. Ostalo pride na vrsto. Poročaj tudi še kaj v „Organizacijo“ o delu in gibanju v Vašem društvu. Pozdravljen!

Ivan M—l Kovor: Poslano sem delno uporabil. Himno sem izročil „Zvezi kmetijskih fantov in deklet“. Oglasi se še kaj!

Ciril P—k: Pesnitev, v kateri sem odkril marsikatero lepoto, je predolga za priobčitev. Imaš talent. Piši! In se kaj kmalu oglasi!

Krista J—k, Dramlje: Po izgubi naše tov. urednice, mi Tvoj roko-

pis ni prišel takoj v roke. Kot vidiš je pesmica „Jutro“ to pot priobčena v „literarnem“ delu „Grude“. Želel bi le, ker kaže pesmica, da imaš talent, da se česče oglasiš s kakim prispevkom.

Za zabavo in smeh

Na pošti.

Topoglavčev Matijc je prinesel na pošto culo, v kateri so bile suhe hruške in krljci. Misli jih je poslati svoji ženi ki je bila na počitnicah pri sestri, za priboljšek.

V poštnem uradu odda zavoj uslužbencu. Ko ga ta pregleda mu reče: „Kam pa naj pošljem ta zavoj, ko ni na njem naslova?“

„I kam neki? Ženi! Kar pošljite ga brez skrbi, bo že spoznala culo!“, se je odrezal bistrourni Matijc.

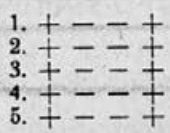
Ponoči.

Pijanček se vrača proti jutru ves vrtoglav domov. Kar začne biti plat zvona. Pijanček šteje-šteje: enajst, dvanajst, trinajst . . . šestnajst in končno vzklikne: Nak, tako pozno se pa še nikoli nisem vračal domov!

Uganke

Črkovnica.

1. Uskoška trdnjava v Hrvat. Primorju
2. Se nabere pozimi na drevje
3. Hiša, kjer se melje žito
4. Del zemlje, ki ga obdaja okoli morje.
5. Krajše od „nesejo“.

Črke na križcih povedo krstno in rodbinsko ime pesnika s Sorškega polja, ki je pokopan v Kranju.

Izpolnjevalka

Vstavi: aa, b, c, e, g, i, j, m, t, u.

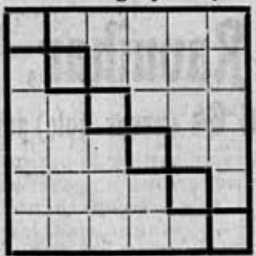
- I — E 1. Dobi vsak pri krstu
- B — N 2. Upravitelj banovine
- U — A 3. Vrtna lopa
- S — R 4. Mlečni izdelek
- O — E 5. Del voza
- C — R 6. Vladar
- A — A 7. Turški plemič
- R — S 8. Slovan
- O — A 9. Obadva
- P — S 10. Človeku zvesta žival
- A — A 11. Srbsko moško krstno ime

Izpolnjene črke dajo od zgoraj navzdol ime voditelja kmetjskih uporov.

Anica:

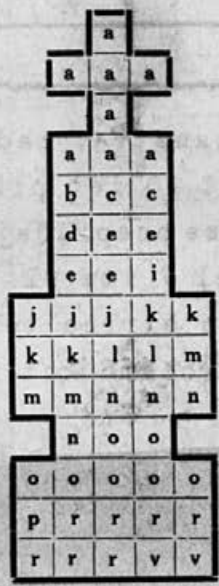
Kvadrati.

V debelo tiskanih kvadratih čitaš ime slovenskega pisatelja.

1. Človeško pleme
2. Sredstvo proti sadnim škodljivcem
3. Domače žensko ime
4. Največja ptica vranjega rodu
5. Grški modrijan
6. Mesto v Hercegovini

Spomenik.

1. soglasnik
2. mesec
3. soglasnik
4. mesto v Italiji
5. del voza
6. darilo
7. zaimek (osebni)
8. kraljevo pokrivalo
9. človek, ki poje
10. visoka oseba
11. del glave
12. isto kot 8.
13. lovi živali
14. poljedelsko orodje

Po sredi navzdol ime zaslužne „Grudine“ delavke.

Rešitev uganek iz 8. št.

1. Križanka. Vodoravno:

1. Rakek, 3. Ema, 4. Kreda, 6. Peter, 7. Osa, 8. Akt, 9. Griža, 10. Milka, 11. Niš, 15. Eva, 16. Ona, 17. Savinja, Navpično: 2. Kmetjski list, 5. Ar, 12. Kava, 13. Panj, 14. Kes.

2. Magični lik. 1. Bakar,

2. Ramazan, 3. Karat, 4. Jazavac, 5. Ratar.

Uganke iz 8. št. so pravilno

rešili številni naročniki in naročnice. Za nagrado je žreb določil Franca Pivca iz Črnega potoka pri Litiji in Zofijo Pirman iz Ljubljane. Za pravilno rešitev vsake posamezne uganke razpisujemo tudi v 9. št. po eno nagrado v obliki lepe knjige. Naj nihče ne zamudi ugodne prilike ter poskuša srečo v našem uganškarskem kotičku.

Cecilija Bricelj

prodaja in poprav-
lja damske slam-
nike in klobuke.

Preoblikuje moške in damske klobuke, slamnike po najno-
vejši modi. Slamnike po Din 10-30, moške od 15-40 ter prodaja
damske klobuke najnovejše mode od 30 Din naprej. Barvanje
klobukov v 24 urah od 5 Din za komad.

Stojnica Vodnikov trg, LJUBLJANA, Križevniška ul. št. 2.

Mnoga županstva, zadruga, privatna podjetja
itd. že več kot 10 let pišejo na naše stroje brez
motenj. Tudi Vi se prepričajte o njihovih prednostih.

Novi model 7 ima 92 znakov, izmenljivi valj
in voz različne širine ter mnogo drugih odlik, da
ga lahko priporočamo kot najboljšega na svetu.

Na Vašo željo Vam
pošlje natančnej-
še podatke glavni
zastopnik

A. PRELOG

specijalist za pisarniške
stroje

Ljubljana
Marijin trg

Telefon 3 4 5 6

Poročne šopke, nagrobne ven-
ce s trakovi in napisom, cvetlice
lončnice, vrtnice
ter razne šopke

Umetno trgovsko vrtnarstvo

ČEH

LJUBLJANA VII.

Gasilska cesta šte. 14.

Konkurenčne cene!

Jv. Ravnihar, urar

Št. Vid 64 (naspr. šole) pri Ljubljani

Specijalna delavnica za popravilo raznih
ur, zlatnine, gramofonov ter stolpnih ur.
Popravila se izvršujejo točno in solidno
z večletnim jamstvom.

Opozarjamo tudi lastnike koles na
novo izumljene

patent blatnike

za sprednje kolo cena Din 35,- kom.

Sodi k vsakemu kolesu.

Prevzamem vsa slikarska dela
kakor tudi renoviranje kape-
lic in cerkva. Izdelu-
jem po naročilu vsake
vrste umetniške sli-
ke ter sprejemam
tudi vse slike
v popravilo.

Se priporoča

LUDOVIK SLAPAR

slikar

Ljubljana
Ižanska cesta 20

K I P I	MAVZOLEJI	UKLEŠAVANJE
R E L I J E F I	GROBNIČE	I N Z L A T E N J E
O R N A M E N T I	N A G R O B N I	N A P I S O V
C E R K V E N A I N	J A V N I	P O R C E L A N S K E
S T A V B N A D E L A	S P O M E N I K I	S L I K E
U M E T N I K A M E N	O G R A J I C E	S V E T I L I K E
O K V I R I I T D.	V A Z E I T D.	P O P R A V E I T D.

FRANJO KUNOVAR
KAMNOSEŠKO-KIPARSKO PODJETJE
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
L J U B L J A N A

BUDDHA

čajne mešanice

so najboljše

TEA IMPORT

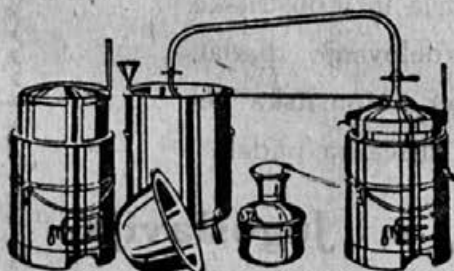
LJUBLJANA

Večna pot 15

Telefon 2626

Brzojavi Timport

KOTLARKA D. Z. O. Z.
Gregorčičeva 5, Ljubljana

Izdelovanje vseh vrst kotlov za žganjekuho,
brzoparilniki bakreni in pocinkani. Kotli za
pranje in štedilnike, filtri za vino in olje,
pločevinaste črke in avtomati za kruh.

(Preje nova Jugometalija).

Postrežba točna. Cene nizke.

Kupujte in naročajte
pri tvrdkah, ki imajo oglase
v našem listu.
Povejte, da ste naš naročnik.

Ali ste že član
Kmetijske matice?

Zastave, trakove in ves pripadajoči pribor izdeluje in dobavlja

Zavod za umetno vezenje

I. NEŠKUDLA

LJUBLJANA, Pražakova ulica 8 (vogel Miklošičeve ceste)

Pri preprosti in najbogatejši izdelavi najboljša kakovost in brezhibna izvedba. Najnižje cene, najugodnejši pogoji. Popravila in prenovitve zastav in trakov se izvršijo strokovnjaško, trpežno in po najnižjih cenah. Izvolite zahtevati ponudbe in vzorce.

Kresal Pavel

družba z o. z.

slikarstvo
pleskarstvo
črkoslikarstvo

se priporoča

ROŽNA DOLINA 4/IV.

pri Ljubljani.

Delo solidno.

Cene nizke.

ZOBNI ATELJE

DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4
tel. 3296

ordinira od 9 - 1/2 1, 2 - 1/2 6
po dogovoru tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

Julija Polajnko

izdelovanje klobukov, slamnikov in modistarija

LJUBLJANA

Stojnica Sv. Jakoba trg

Slavko Levičnik

laboratorij za pa-
dala in industrijsko
izdelovanje padal,
ter automatska se-
dišča za padala

C e l j e, Jugoslavija.

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike itd. le pri trdki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Nizke cene!

Nizke cene!

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

» Mastin «

Vsa nadaljna pojasnila daje brezplačno

LEKARNA TRNKOCZY, Ljubljana 91

Specijalna mehanična delavnica

EMIL KLOBČAVER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 47

Izvršuje vsa popravila točno in solidno. Nizke cene pri vseh strojih, posebno pa pri

šivalnih, pletilnih

in vseh drugih specijalnih strojih vseh sistemov na električni pogon.

Delo garantirano!

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATTNAR

Kadar kupujete se sklicujte na oglase v Grudi!

KLJUČEVA
vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše

KLJUČARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Denar naložite

najbolje in najvarnejše
pri domačem zavodu

**KMETSKI
HRANILNI IN POSOJILNI DOM
V LJUBLJANI**

reg. zadruga z neomejeno zavezo
TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. poš. hran. št. 14.257. — Brzjavici: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$ pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 900.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštno položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12. $\frac{1}{2}$
in od 3.—4. $\frac{1}{2}$, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12. $\frac{1}{2}$ ure.

